

Sisekaitseakadeemia
Finantskolledž

Merili Lellep

**ETTEVÕTJATE HALDUSKOORMUS MAKSUVABA TULU
ARVESTAMISEL EESTIS 2018. AASTAL**

Lõputöö

Juhendaja:
Indrek Saar, PhD

Tallinn 2018

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2018
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Ettevõtjate halduskoormus maksuvaba tulu arvestamisel Eestis 2018. aastal</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: The Administrative Burden for Entrepreneurs upon Calculating Tax-free Income in Estonia in 2018</p> <p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 58 leheküljest, sealhulgas neljast lisast. Lõputöös on kasutatud 44 allikat, millele on töös viidatud.</p> <p>Lõputöö teema on aktuaalne, kuna Riigikogu võttis vastu tulumaksuseaduse muudatuse, millega hakkas alates 2018. aasta esimesest jaanuarist kehtima maksuvaba tulu kuni 6000 eurot aastas ehk kuni 500 eurot kuus.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks oli hinnata 2018. aastal rakendunud maksuvaba tulu arvestamise mõju ettevõtjate halduskoormusele. Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anda ülevaade maksude tasumisega seotud halduskoormusest ja selle tekkimise põhjustest. 2. Anda ülevaade halduskoormuse hindamise metoodikast. 3. Anda ülevaade Eestis kehtivast tulumaksust ja selle muudatusest. 4. Analüüsida Eesti ettevõtjate tegevusi ja kulusid maksuvaba tulu arvestamisel. <p>Analüüsist selgus, et tulumaksuseaduse muudatus, millega muudeti maksuvaba tulu ja selle arvestamist, mõjutas ettevõtjate halduskoormust. Suurem halduskoormuse kasv oli ühekordne ning oli tingitud seaduse muudatustest. Ettevõtete halduskoormus kasvas erinevalt. Väikseimaks kasvuks oli 131 eurot ja suurimaks 956 eurot. Erinevus oli tingitud ettevõtete töötajate arvust, mida suurem oli töökollektiiv, seda suurem oli ka halduskoormuse, sest tegevusi tuli teha rohkemate inimestega ning võttis selle tõttu rohkem aega. Halduskoormuse erinevuse põhjustas ka erinevate tegevuste täitmine ja mittetäitmine. Eeldades, et keskmiste ja suurte ettevõtete raamatupidajad täitsid samapalju tegevusi saab öelda, et nende keskmiseks ühekordseks halduskoormuseks kujunes 388 eurot. Keskmiseks aastaseks halduskoormuseks oli 58 eurot</p>	
<p>Võtmesõnad: <i>Maksusüsteem, halduskoormus, standardkulumudel, tulumaks, maksuvaba tulu</i></p>	
<p>Võõrkeelsed võtmesõnad: <i>Tax system, administrative burden, standard cost model, income tax, tax-free income</i></p>	
<p>Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu</p>	
<p>Töö autor: <i>Merili Lellep</i></p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja muudest allikatest saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p>	
<p>Allkiri:</p>	
<p>Vastab lõputöö nõuetele</p>	
<p>Juhendaja: Indrek Saar</p>	<p>Allkiri:</p>
<p>Kaitsmisele lubatud</p>	
<p>Kolledži direktor: Kerly Randlane</p>	<p>Allkiri:</p>

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. HALDUSKOORMUS JA SELLE HINDAMINE.....	6
1.1. Maksude tasumisega seotud halduskoormus ja selle tekkimise põhjused	6
1.2. Halduskoormuse hindamismudel	14
2. MAKSUVABA TULU ARVESTAMISE MUUDATUSED JA SELLE MÕJU HALDUSKOORMUSELE	24
2.1. Eestis kehtiv tulumaks ja selle muudatused 2018. aastal	24
2.2. Halduskoormus Eestis standardkulumudeli alusel.....	30
KOKKUVÕTE	41
SUMMARY	44
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	46
Lisa 1. Intervjuu 1	51
Lisa 2. Intervjuu 2	53
Lisa 3. Intervjuu 3	55
Lisa 4. Intervjuu 4	57

SISSEJUHATUS

Halduskoormus on aja- ja rahakulu. Halduskoormuseks peetakse seadustest tulenevate kohustuste täitmist, mis tekivad õigusaktiga nõutud informatsiooni kogumisel ja edastamisel riigile või kolmandatele osapooltele. Mida raskem ja keerukam on maksu tasumine, seda suurem on ka selle halduskoormus ning iga maksu muudatus võib mõjutada seda. 2018. aasta 1. jaanuarist muutus maksuvaba tulu määr. Tulumaksuga maksustatakse maksumaksja tulu. Tulumaksu kinnipidajateks on kõik residendist juriidilised isikud, samuti riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused ning füüsilisest isikust ja mitteresidendist töötajad. Tulumaksu kinnipidaja on kohustatud pidama brutopõhimõttel maksustatavatelt väljamaksetelt kinni tulumaksu ning kandma kinnipeetud tulumaksu üle Maksu- ja Tolliametile. Töötaja sissetulekust võidakse maksustamisperioodil maha arvata maksuvaba tulu.

Lõputöö teema on aktuaalne, kuna Riigikogu võttis vastu tulumaksuseaduse muudatuse, mis hakkas kehtima 2018. aasta esimesest jaanuarist. Uueks maksuvabaks tuluks on kuni 6000 eurot aastas ehk kuni 500 eurot kuus. Reformist eeldatakse, et see elavdab majandust ja soodustab tarbimist. Reformi eesmärgiks on suurendada töötavate inimeste sissetulekuid. Muutus seisneb selles, et mida vähem isik teenib, seda rohkem maksuvaba tulu on võimalik kasutada ning mida suurem on isiku sissetulek, seda väiksem on võimalus maksuvaba tulu kasutada.

Lõputöö uudsus seisneb selles, et Eestis on ka varem muudetud maksuvaba tulu summat, kuid astmeliseks seda varem muudetud pole. Taoline muutus on esmakordne ning seoses sellega pole ka varem uuritud, kuidas see mõjutab ettevõtjate halduskoormusest. Varasemalt aastal 2005 on Eesti Statistikaamet ja Maksu- ja Tolliamet poolt läbi viidud palga ja töötasu andmete esitamisega kaasneva halduskoormuse hindamine ettevõtjatele, kuid maksuvaba tulu arvestamise muudatuste mõju ettevõtjate halduskoormusele pole varem uuritud.

Lõputöö probleemiks on küsimus, kuidas mõjutab maksuvaba tulu arvestamise muudatus ettevõtjate aja- ja rahakulu? Kuna maksuvaba tulu suuruse sõltub nüüd töötasu suurusest ning see on töötajatel erinev, on selle arvestamine muutunud keerukamaks, mis omakorda

võib mõjutada nende ettevõtjate halduskoormust, kes seda arvestavad. Üldjuhul võib iga maksumuudatus endaga kaasa tuua mitte ainult maksukoormuse muutuse, vaid see võib mõjutada ka ettevõtjate halduskoormust.

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada ettevõtjate halduskoormus maksuvaba tulu arvestamisel Eestis 2018. aastal. Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade maksude tasumisega seotud halduskoormusest ja selle tekkimise põhjustest.
2. Anda ülevaade halduskoormuse hindamise metoodikast.
3. Anda ülevaade Eestis kehtivast tulumaksust ja selle muudatusest.
4. Analüüsida Eesti ettevõtjate tegevusi ja kulusid maksuvaba tulu arvestamisel.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks kasutatakse kvantitatiivset uurimismetoodikat. Andmekogumismeetodina viiakse läbi intervjuu ettevõtjate raamatupidajatega uurimaks, kas maksuvaba tulu arvestamise muutus on mõjutanud ettevõtjate halduskoormust.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis jagunevad omakorda kaheks alapeatükiks. Esimeses peatükis keskendutakse teoreetilisele osale ja teises peatükis empiirilisele. Esimeses peatükis antakse ülevaade halduskoormuse olemusest ja selle hindamise metoodikast. Esimeses alapeatükis antakse ülevaade maksude tasumisega seotud halduskoormusest ja selle tekkimise põhjustest. Teises alapeatükis tutvustatakse halduskoormuse hindamise metoodikat.

Teises peatükis analüüsitakse ettevõtjate tegevusi ja kulusid maksuvaba tulu arvestamisel. Teise peatüki esimeses alapeatükis antakse ülevaade Eestis kehtivast tulumaksust ja selle muudatusest. Teises alapeatükis analüüsitakse maksuvaba tulu arvestamise muutuse mõju ettevõtjate halduskoormusele.

Lõputöös on kasutatud nii eesti- kui ka ingliskeelseid teadusallikaid, Eesti Vabariigi õigusakte ning lõputöö raames läbiviidud ekspertintervjuusid. Intervjuud viidi läbi ettevõtete raamatupidajatega.

1. HALDUSKOORMUS JA SELLE HINDAMINE

1.1. Maksude tasumisega seotud halduskoormus ja selle tekkimise põhjused

Maksupoliitika peamiseks vahendiks on loodud maksud. Maksude tasumisel on väga oluline, et maksusüsteem oleks võimalikult lihtne ja võimaldaks maksukohustust täita kiiresti ja ilma lisakuludeta. Pidevalt arenevas maailmas areneb kiiresti ka majandus ning majanduslike tingimuste muutumisel on vaja muuta ka maksusüsteeme, kuid iga maksumuudatusega võib muutuda keerukamaks ka maksude arvestamine ja tasumine. Maksude arvestamise ja tasumisega seotud aja- ja rahakulu nimetatakse halduskoormuseks. Majanduse üheks peamiseks ülesandeks on ettevõtluskeskkonna parandamine, seda seadusandluse selgemaks ja läbipaistvamaks muutmise teel. Maksupoliitika mõjutab kõike ja kõiki, elanikkonda, tööhõivet, investeeringuid ja ettevõtete otsuseid.

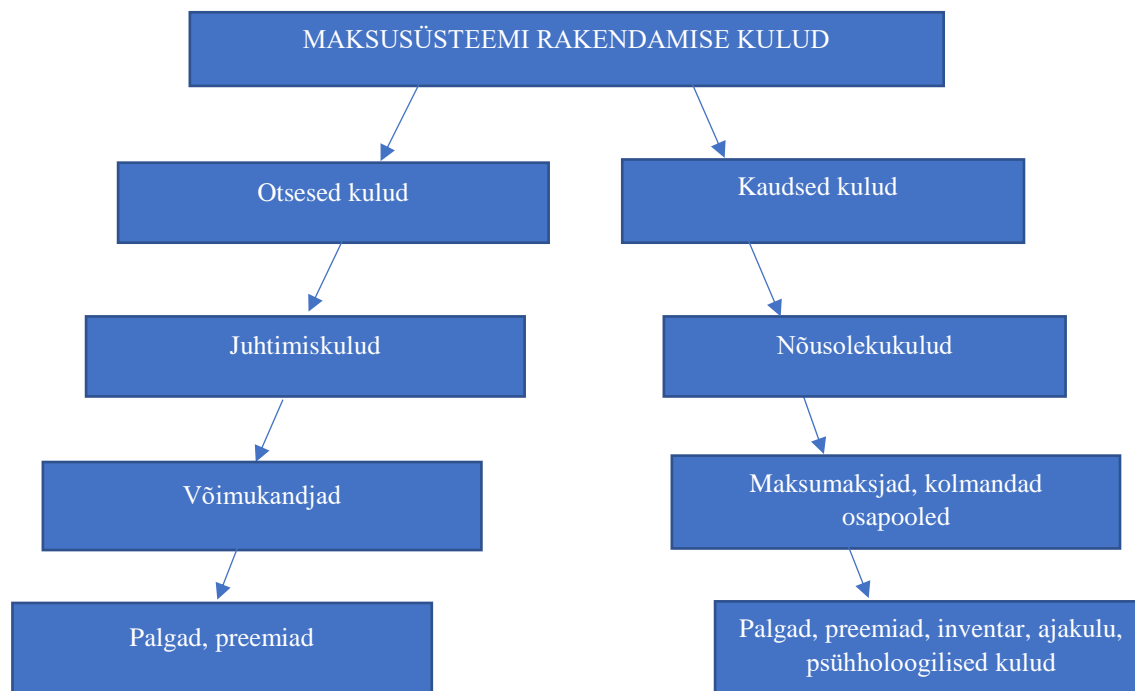
Maks on rahaline kohustus, mille peamine eesmärk on riigi või kohalike omavalitsuste üksuste avalike ülesannete täitmiseks vajaliku raha saamine. Maksusüsteem ja maksustamine tuleb kehtestada nii, et see ei soodustaks maksudest kõrvalehoidmist ning maksumaksjate nõusolekukulud oleksid minimaalsed, sarnaselt valitsuse halduskuludega. (Borovina, 2016, p. 77)

Maksupoliitikal on kaks põhilist majanduslikku eesmärki: fiskaalne ja regulatiivne. Maksustamise fiskaalne eesmärk seisneb selles, et erasektorist saadud maksutulud suunatakse avalikku sektorisse. Maksustamise peamiseks eesmärgiks on riigi tegevuseks vajalike tulude saamine. Tänu kogutud tuludele rahastab riik majanduslikke ja sotsiaalseid vajadusi, millega tagatakse avalikud hüved. (Bryndziak, 2015, pp. 23-24) Maksusüsteemi rakendamine teistel eesmärkidel on vastuolus riigi ja omavalitsuste fiskaalhuvidega. See on põhjus, miks tuleb hoolikalt kaaluda maksustamisele regulatiivsete eesmärkide seadmist, eelistades muid majandus- ja sotsiaalpoliitika vahendeid. (Eesti Maksumaksjate Liit, 2006)

Maksustamise eelduseks on see, et seda oleks võimalik mõõta ja kontrollida. Maksuobjekti selgitamine, selle arvestamine, maksude arvutamine, kontrollimine ja sissenõudmine ei tohiks olla maksumaksja jaoks liiga keerukas ning see ei tohiks endaga kaasa tuua lisa kulusid. Maksude administreerimine peaks olema võimalikult lihtne ja korralduskulud ei tohiks olla suured. Maksu administreerimise kulud sõltuvad sellest, milliseid andmebaase kasutatakse vajamineva info omandamiseks ning kui pikal perioodil neid tuleb täita. (Kommer, 2004, lk 29) Maksumaksja jaoks on oluline, et maksu tasumiseks vajaminevad vahendid oleksid kergesti kättesaadavad ja ei nõuaks koormavaid administreerimiskulusid. Näiteks kui mingi maksu tasumiseks on vaja sisse osta teenust või programmi, mille maksumus on suurem kui maksusumma ise, siis see on maksmaksja jaoks koormav ning võib soodustada maksudest kõrvalehoidmist.

Maksud on meile kõigile vajalikud riigi toimimiseks. Maksu tuludest tagatakse inimeste majanduslikud ja sotsiaalsed vajadused. Maksude arvestamine ja tasumine ei tohiks olla maksumaksja jaoks liigselt koormav. Millised on aga head maksusüsteemi kriteeriumid, et saada piisavalt palju tulu ja seda maksumaksja jaoks võimalikult lihtsalt?

Hea maksusüsteem peaks vastama viiele kriteeriumile: majanduslik efektiivsus, administratiivne lihtsus, paindlikkus, poliitiline vastutus ning õiglus. Majanduslik efektiivsus tähendab seda, et maksusüsteem ei tohiks takistada ressursside efektiivset jaotumist. (Stiglitz, 1995, lk 390) Maksusüsteemi kujundamisel tuleb arvestada efektiivsusprintsipidega. Efektiivne maksustamine tähendab seda, et võimalikult väikeste kuludega tuleb koguda samasugune maht maksutulust kui enne maksu muutust. Ühesõnaga maksumaksjale ja maksukogujale tekkivaid täiendavaid kulusid tuleb minimeerida. (Saar, 2005) Maksusüsteemi rakendamine peaks olema lihtne ja odav. Kui ta seda on, siis vastab ta administratiivse lihtsuse kriteeriumile. Paindlik maksusüsteem peaks majanduslike tingimuste muutumisel kiiresti reageerima. Poliitiline vastutus maksusüsteemis tähendab, et süsteem peaks olema selliselt koostatud, et inimesed teaksid, mille eest nad maksavad, et poliitiline süsteem saaks inimeste eelistusi täpsemini peegeldada. Viimaseks, aga mitte vähem tähtsaks on maksusüsteemi õiglus. Maksusüsteem on peab olema kõigi inimeste suhtes õiglane. (Stiglitz, 1995, lk 390) Õiglase maksustamises küsimuses on inimesed tihti eriarvamustel, kelle jaoks õiglane kelle jaoks mitte. Maksud peegeldavad kõige paremini hüvesid, mida inimene ühiskonnalt saab, ja nende õiglust. (Cheney, 2012, p. 30)

Joonis 1. Maksusüsteemi rakendamise kulud (Kommer, 2004; autori koostatud)

Joonisest 1 selgub, et üldiselt jagunevad maksusüsteemi rakendamise kulud juhtimis- ja nõusolekukuludeks. Juhtimiskulude kandjateks on võimukandjad ning kuludeks on nende palgad ja preemiad. Nõusolekukulude kandjateks on maksumaksjad ja kolmandad osapooled ning kulude alla kuuluvad palgad, preemiad, vajaminev inventar, tegevusteks kuluv aeg ja ka tekkida võivad psühholoogilised kulud.

Maksusüsteemi rakendamisega kaasnevad nii otsesed kui ka kaudsed kulud. Otseseid kulusid nimetatakse administreerimis- ehk juhtimiskuludeks. Juhtimiskulude suurus sõltub peamiselt maksusüsteemi keerukusest, maksupettuste vähendamiseks kasutatavatest meetmetest ja maksuameti kasutuses olevast tehnoloogiast ning selle arendamisest. (Saar, 2005) Juhtimiskulud on kulud, mida kannab riik maksusüsteemi ülalpidamiseks, nagu näiteks maksuametnikele makstavad palgad, andmebaaside hooldamise, uuendamise, säilitamise kulud. Kaudsed kulud on nõusolekukulud, mille tasujateks on maksumaksjad ning ka kolmandad osapooled. (Kommer, 2004, lk 29)

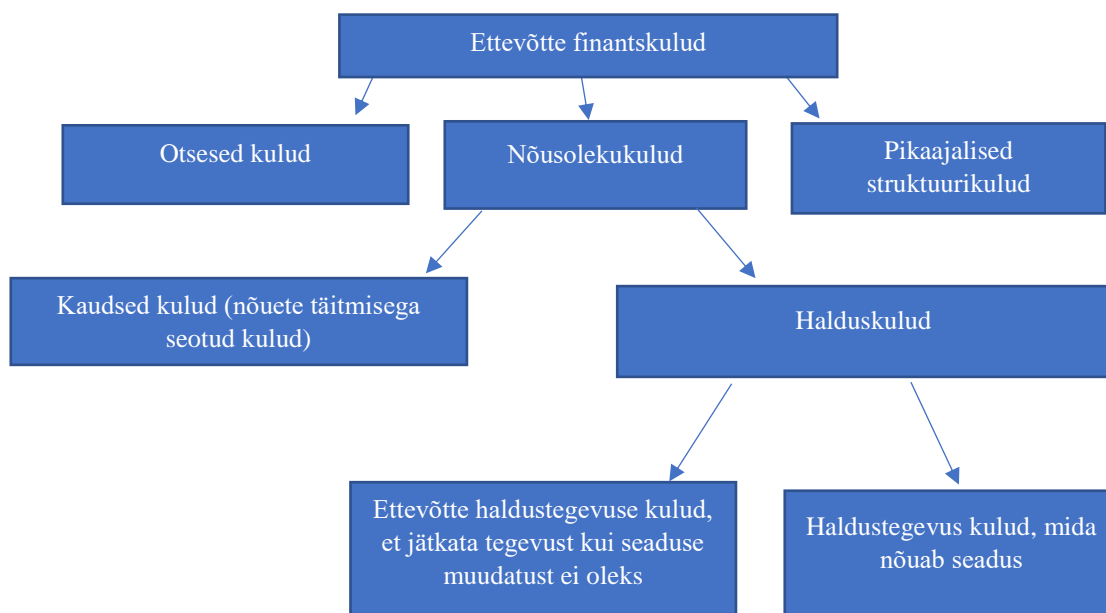
Maksusüsteeme arendatakse, et koguda kokku aina rohkem maksutuluseid ning ka sooviga vähendada maksupettusi. Süsteemide arendamisel tuleb arvestada bürokraatiakuludega, mis kaasnevad nii ettevõtjatel kui ka riigil (Euroopa Ühenduste Komisjon, 2007, lk 2).

Bürokraatia tekkimise aeg ulatub kaugesse minevikku, kus Max Weber arvas, et bürokraatia on tehniliselt kõige tõhusam organisatsiooni vorm, mis lähtub ametlikest ülesannetest, ning mille jaoks on loodud eeskirjad. Bürokraatia tekkimisel on loovus vahetanud kohad korporatiivse elu korrektsusega. Mõiste "bürokraatia" on järk-järgult muutunud liigse ja aeganõudva paberitöö ja halduse sünonüümiks. (A&C Black Publishers, 2007)

Maksusüsteemi rakendamise kulud on otseselt seotud halduskoormusega. Lissaboni majanduskasvu ja tööhõivet käsitleva strateegia peamine eesmärk on tõsta Euroopa Liidu rahvusvahelist konkurentsivõimet. Parimaks lahenduseks olukorra parandamisel peetakse ettevõtjate halduskoormuse vähendamist, kuna halduskoormuse vähendamine ei kahjusta teisi poliitilisi eesmärke, vaid tõstab konkurentsivõimet, tootlikkust ning suurendab toodangu lisandväärtust. (Euroopa Ühenduste Komisjon, 2007, lk 2)

Lakkamatu õigusaktide muutmine muudab keeruliseks ka maksusüsteemi, mis omakorda muudab ettevõtluskeskkonna vähem huvipakkuvaks ning see ei mõju hästi ka konkurentsivõimele (Euroopa Ühenduste Komisjon, 2007, lk 2). Maksude tasumise teeb keerukaks just erinevate aruandluste täitmine. Näiteks võib tuua Ameerika Ühendriigid, kus on alates 2001. aastast tehtud maksuseadustes üle 4000 muudatuse. Maksumuudatuste alla lähevad ka erinevad maksuvabastused. Maksuõiguse lihtsustamine soodustab maksumaksjate maksude tasumisega seotud koormuse vähendamist. 2012. aasta seisuga on USA maksumaksjate iga-aastased maksuvabastusega seotud kulud 150 miljardit dollarit, sellest vähemalt 50 miljardi dollarit on üksikisikutele ja 100 miljardit dollarit ettevõtetele. (Marcuss, *et al.*, 2013, p. 833) Õigusaktide ja seaduste muutmine peab olema eesmärgiga maksusüsteemi lihtsustada mitte neid keerukamaks muuta. Võttes aluseks Ameerika Ühendriikide näite, ei paranda selline muudatuste tegemine maksutulude kogumist, vaid võib hoopis soodustada maksupettuste sooritamist.

Seaduste muudatustel on ettevõtjatele mitmeid mõjusid ja tagajärgi, üheks selliseks on näiteks halduskulud. Joonis 2 illustreerib erinevaid kulude liike, mida võib seadusemuudatus endaga ettevõtjate jaoks kaasa tuua. Kui joonis 1 oli üldisem, siis järgnev joonis 2 toob välja konkreetse kulude jaotuse.

Joonis 2. Reguleerimisega seotud ettevõtete kulu liikide jaotus (SCM Network, kuupäev puudub; autori koostatud)

Jooniselt 2 nähtub, et ettevõtjate finantskulud jagunevad kolmeks: otsesed kulud, nõusolekukulud, ja pikaajalised struktuurikulud. Nõusolekukulud jagunevad omakorda kaudseteks kuludeks, mis on seotud nõuete täitmisega, ja halduskuludeks. Halduskulud jagunevad ettevõtte haldustegevusekuludeks, et jätkata oma tegevusega ka siis kui ei ole toimunud seaduse muudatust, ja haldustegevusekuludeks, mida nõuab seadus.

Otsesed kulud tulenevad konkreetsetest ja otsesest kohustusest tasuda riigile või pädevale asutusele makse. Otsesed kulud ei ole seotud valitsuse teabevajadusega. Sellised kulud sisaldavad halduslõivusid, makse ja erinevaid tasusid, näiteks tasud, mida isik tasub mingi taotluse eest, et järgida seadust korrektselt. (SCM Network, kuupäev puudub, p. 6)

Standardkulumudel (edaspidi SKM) on meetod, mis on loodud ettevõtjate halduskulude minimeerimiseks. Seda kasutatakse regulatiivsete ettepanekute ettevalmistamisel või olemasoleva seadusandluse lihtsustamiseks. (Coletti & Radaelli, 2013, p.1056) SKM alusel on võimalik jagada halduskulusid kaheks: ettevõtte haldustegevuse kulud, et jätkata tegevust, kui seaduse muudatust ei oleks ja sisuliste nõuete täitmisega seotud kulud ehk haldustegevus kulud, mida nõuab seadus. Sisuliste nõuete täitmisega seotud kulude alla kuuluvad näiteks keskkonnanõuded ja füüsilised vahendid töölepingute täitmiseks.

Halduskulud hõlmavad kulutusi dokumentatsioonide ning aastaaruannete koostamiseks. Halduskoormus on halduskulude osa, sest see on regulatiivne nõue. Halduskulud hõlmavad ettevõtete haldusalast tegevust ka siis kui seadusemuudatus tühistatakse. (SCM Network, kuupäev puudub, p. 7)

Otsestele kuludele lisanduvad kaudsed kulud, milleks on nõusolekukulud. Nõusolekukulud on kõik kulud, mis on seotud täielikult seaduse täitmisega, välja arvatud otsesed kulud ning pikaajaliste struktuurimuudatuste tagajärjed (SCM Network, kuupäev puudub, p. 6). Nõusolekukulud on maksumaksja maksukohustuse täitmisega kaasnevad aja-, palga- ja psühholoogilised kulud (Saar, 2005). Maksukohustuslane ei ole mitte ainult kohustatud maksma riigile tasutavat maksusummat, vaid sinna lisandub ka aja- ja rahakulu, mis tekib vajalike teadmiste omandamisest, maksu arvestamisest, deklareerimisest ja ülekandmisest. Eelmainitud kuludel võiva lisanduda ka psühholoogilised kulud, nagu näiteks stress, mis võib tekkida seoses maksude tasumisega. Nõusolekukulude seisukohast on kõige olulisem see, et maksusüsteem oleks lihtne ja kõigile üheselt mõistetav ning maksukohustusi saaks täita kiiresti ja ilma nõustajaid palkamata. Nõusolekukulud jagunevad kaheks (Kommer, 2004, lk 30):

1. Kulud, mida maksumaksja kannab, sest need on riigi poolt peale sunnitud.
2. Kulud, mida maksumaksja võtab endale vabatahtlikult, sooviga vähendada riigile makstavaid makse.

Halduskoormuseks peetakse aja- ja rahakulu, mis tekivad seadusandlusest tulenevate kohustuste täitmisel. Kohustused tekivad õigusaktiga nõutud informatsiooni kogumisel ja selle edastamisel riigile või kolmandatele osapooltele ning ei hõlma investeeringuid või muid seaduse kohaldamise kulusid. Halduskoormus ei seisne riigile tasuvates maksudes, vaid nendega kaasnevates erinevate aruannete täitmisel, kontrollimises ja esitamises e-maksuametis. (Sihver, 2007) Halduskoormuse ehk liigsete asjaajamiskulude vähendamine on üks olulisem komponent parema ettevõtluskeskkonna loomisel (Euroopa Ühenduste Komisjon, 2007).

Paljude ettevõtjate sõnul Eestis aastal 2000 läbiviidud tulumaksureformi tulemusel nende nõusolekukulud suurenesid. Toona vastu võetud seadus pööras suurt rõhku erisoodustuste maksustamisele, mis suurendas nõusolekukulusid ehk halduskoormust. (Kommer, 2004, lk

30) Siiski on halduskoormusega seotud kohustustele loomuomane, et nende esmane, otsene mõju äritegevusele on negatiivne, sest töötajad kulutavad aega vormide täitmiseks. Majandusele tekib probleem siis, kui kohustusi rakendatakse ebaefektiivselt, need on muutunud ülearusteks, või neid ei ole tühistatud, mistõttu kohustused segavad äritegevust. (Euroopa Ühenduste Komisjon, 2007, lk 2)

Halduskoormuse vähendamise peamiseks eesmärgiks on tõsta ELi konkurentsivõimet, luues parema õiguskeskkonna, kuid samaaegselt säilitades kodanike ja keskkonna kaitse. Halduskoormuse puhul on tegemist õigusaktide rakendamisega seotud bürokraatiakuludega ehk kuludega, mis tekivad õigusaktiga nõutud informatsiooni kogumisel ja edastamisel riigile või kolmandatele osapooltele. Halduskoormuseks peetakse seega seadusandlusest tulenevate info kohustuste täitmisega kaasnevaid kulusid, mis ei hõlma investeeringuid. (Jürgenson ja Huik, 2005, lk 3)

Halduskoormuse vähendamine suunatakse ebavajalike aruandekohustuste kõrvaldamisele. Seadusest tulenevatele nõuetele vastavust aitaks tõsta nende täpsem selgitamine. Mõju hindamist tuleb jätkata konkreetsete halduskoormuse vähendamise ettepanekute tekkimisel, muudatuste negatiivne mõju on siiski vähetõenäoline. (Euroopa Ühenduste Komisjon, 2007, lk 3) Mida väiksem on ettevõtjate halduskoormus, seda rohkem aega ja raha jääb neil panustamiseks konkurentsivõimele, mis elavdab majanduskeskkonda.

Halduskoormuse kasvu vältimiseks tuleks seadusandluse ja õigusaktide välja töötamisel hinnata mõjusid. Hinnata seda, kas mõjud on olulised või mitte. Justiitsministeerium ja Riigikantselei on välja töötanud mõjude hindamis metoodika (Justiitsministeerium ja riigikantselei, 2012). See metoodika on mõeldud valitsusasutustele, et seadusandluse ja uute õigusaktide väljatöötamine sujuks. Liigsed regulatsioonid pärsivad ettevõtete produktiivsust, sest nii jääb neil kohustuste täitmise arvelt ettevõtte arendamiseks vähem aega ja raha. (Praxis, 2005) Järgnevalt käsitletakse oluliste mõjude hindamisest.

Mõjude hindamine on seadusandluse ja õigusaktide ettevalmistamise loogiline osa. Mõjuhindangud tuleb läbi viia enne seadusandluse väljatöötamist, sest see protsess aitab õigusakti ettevalmistajal hinnata nii eeliseid, puudusi kui ka tagajärgi. (European Commission, 2009, p. 4) Õigusakti ettevalmistaja kohustuseks on analüüsida mõjude avaldumist nende alavaldkondade tasemel (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk

18). Kuna lõputöö teemaks on tulumaksuseaduse muutuse mõju halduskoormusele, siis tulumaksuseaduse muudatuste väljatöötamisel oleks pidanud lähtuma mõjust halduskoormusele ja majandusele tervikuna

Oluliste mõjude avaldumist analüüsitakse põhjalikult seaduse edasise väljatöötamise käigus. Mõjutatud sihtrühma suurust hinnates tuleb esmalt määrata erinevad sihtrühmad. Sihtrühmade määramisel tuleb hinnata, kellele see mõju avaldab, ning analüüsida sihtrühma suhtelist suurust ja võrrelda seda kõigi samasse gruppi kuuluvate ettevõteteiga Eestis. Mõjude olulisuse hindamiseks kasutatakse nelja kriteeriumi ning neid hinnatakse kolme palli süsteemis (suur, keskmine, väike) (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk 18-19):

1. Mõju ulatus. Mõju ulatus on suur, kui sihtrühma toimimine muutub märkimisväärselt ja eeldab teadlikku kohanemist. Keskmine on mõju siis, kui sihtrühma toimimises võib esineda muutusi, kuid ei kaasne kohanemiskulusi. Mõju on väike, kui sihtrühmas ei toimu erilisi muudatusi ning need ei too kaasa kohanemise tegevusi.
2. Mõju avaldumise sagedus. Mõju avaldumise sagedus on suur, kui mõjutatud adressaat puutub muudatuste tagajärgedega kokku regulaarselt või reeglipäraselt ja tihti. Keskmine on mõju, kui kokkupuude on regulaarne või reeglipärane, aga mitte igapäevane. Väike on mõju, kui kokkupuude on ebaregulaarne, juhuslik ja harv.
3. Mõjutatud sihtrühma suurus. Sihtrühma saab pidada suureks, kui mõjutatud on üle poole Eesti elanikkonnast või ettevõtete arvust. Sihtrühma suurus on keskmine, kui mõjutatud objektide hulk võrreldes kogu grupi suurusega on 5–50%, ja väike, kui mõjutatud on alla 5% grupist.
4. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on suur, kui mõjuvaldkonnas sihtrühmadele kaasnevad mõjud on selge negatiivse iseloomuga. Risk on keskmine, kui kaasnevad mõjud on pigem negatiivse iseloomuga, ja väike, kui negatiivse iseloomuga mõjud puuduvad või on vähesed.

Hinnates iga kriteeriumit kolme palli süsteemis, on võimalik hinnata, kas konkreetne mõju on oluline või mitte. Kui neljast kriteeriumist vähemalt üks on saanud hinnangu „suur“ või vähemalt kaks kriteeriumi on saanud hinnangu „keskmine“, on mõju oluline. (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk 19)

Seega halduskoormuse põhjendatuse üle otsustamisel tuleb hinnata, kas nõuded on eesmärgipärased ja läbipaistvad ning kas neid saab võimalikult väikeste kuludega täita (Sihver, 2007).

Kokkuvõtvalt selgus, et maksude tasumine peaks olema eelkõige lihtne, sest selle tulemusel laekub riigile ja kohalikele omavalitsustele maksutulud, mida kasutatakse omakorda oluliste ja vajalike ülesannete täitmiseks. Hea maksusüsteem peaks vastama viiele kriteeriumile: majanduslik efektiivsus, administratiivne lihtsus, paindlikkus, poliitiline vastutus ning õiglus. Maksupoliitika ja õiglane seadusandlus on majanduse elavdamise oluline osa. Maksustamine ei tohiks olla maksumaksja jaoks liiga keerukas ning see ei tohiks kaasa tuua lisakulusid. Maksusüsteemi rakendamisega kaasnevad nii otsesed kui ka kaudsed kulud. Ettevõtjatele on hea seadusandlus selline, mis on lihtne ja läbipaistev ning mis ei too endaga kaasa halduskoormuse kasvu. Halduskoormus on aja- ja rahakulu, mis tekib riigi seatud info kogumise, edastamise ja töötlemisega seotud ülesannete täitmisel. Halduskoormus ei seisne mitte ainult riigile tasutavates maksudes, vaid nendega kaasnevates erinevate aruannete täitmisel, kontrollimises ja esitamises e-maksuametisse. Et parandada õigusloomet tuleb mõõta sellega kaasnevat halduskoormust.

1.2. Halduskoormuse hindamismudel

Hea seadusandlus sõltub sellest, kui hästi on enne seaduse muudatust selle mõjusid hinnatud. Mõjude hindamine peaks andma kvaliteetsema ja parema seadusandluse. Erinevad õigusaktid võivad pärssida majandust, seetõttu püütakse nii Euroopa Liidus kui ka Eestis seda üha enam vältida. Majanduse elavdamise üheks parimaks mooduseks on vähendada ettevõtjate halduskoormust, sest tänu sellele jääb ettevõtjatele rohkem aega ja raha, mida investeerida majandusse. See omakorda parandab majanduskeskkonna konkurentsivõimet, tööhõivet ja majanduskasvu. Seega halduskoormuse suurenemist saab ennetada mõjude hindamise teel enne seaduse jõustumist või muutmist.

Halduskoormuse hindamise idee põhineb lihtsatel otsustel, mis keskenduvad nii avaliku sektori struktuurile kui ka erasektorile. Riiklikud kulutused liigitatakse sõltuvalt erinevatest haldus- või majanduskriteeriumidest. Halduskulud on jaotatud sõltuvalt institutsioonidest ja avalike institutsioonide tegevusest. Sõltuvateks institutsioonideks on ministriumid, muud keskasutused, haldusterritoriaalsed üksused ja muud avalikud asutused. Avalikeks

institutsioonideks ehk avalikuks võimuks ja üldhalduseks on: justiits ja politsei, rahvusvahelised suhted, armee, kultuur, haridus, sotsiaalsed tegevused ja majanduslikud meetmed. (Matei, *et al.*, 2009, p. 21)

Avalike kulude nõuetekohane haldamine on olnud alati aktuaalne, põhifookuseks on vajalike vahendite tõhus kasutamine, saavutamaks suurimat majandustulemust. 10–15 aasta jooksul on tänu konkreetsetele algatustele vähenenud riiklikud kulutused nii avalikus kui ka erasektoris. Halduskulude terminoloogia ja sisu on erinevad ja sõltuvad analüüsivatest olukordadest. Halduskoormus viitab kulutustele, mis on tekkinud ettevõttes, kui nad täidavad teavitamiskohustust, mida avaliku halduse poolt nõutakse õigusloome eeskirjade alusel. Selle probleemi laiendamine avalikule sektorile toob kaasa aga halduskoormuse ulatuse laiendamise. (Matei, *et al.*, 2009, p. 18)

Halduskoormus võib tekkida nii era- kui ka avalikus sektoris. Mõlema puhul on oluline seda hinnata ja järgida. Lõputöö raames pööratakse tähelepanu halduskoormuse hindamisele ettevõtjate vaatenurgast.

Mõjude hindamine aitab parandada valitsuse kvaliteeti, läbipaistvust ning aitab luua paremaid eeldusi selleks, et plaanitavad otsused avaldaksid soovitud mõju ühiskonnaelu korraldusele. Mõjude hindamise näol ei ole tegemist poliitilise otsustuse asendajaga, vaid seda toetava tegevusega. Mõjude hindamine on protsess, mille abil kogutakse tõendusmaterjali poliitikavalikute eeliste ja puuduste kohta, hinnates nende erinevaid tagajärgi. Mõjude hindamine on loogiline jada, mis tuleb läbi teha poliitika väljatöötamise käigus. (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk 3)

Mõjude analüüsi tegemiseks on esmalt vaja tuvastada probleem, seejärel seada eesmärk ning siis välja töötada poliitikavalikud või -vahendid, mille suhtes mõju analüüsida. Mõjude analüüsi ei saa teha abstraktselt, ilma nende kolme komponendita. Mõjude hindamisel on põhiküsimuseks see, et milline on ettevõtete, mittetulundussektori, kodanike või avaliku halduse halduskoormuse muutus? Eesmärgiks on hinnata kui suured kulud kaasnevad ettevõtetele, mittetulundussektorile, kodanikele või avalikule haldusele seoses õigusaktidest tulenevate infokohustuste täitmisega. (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk 4) „Infokohustuseks on õigusaktiga kehtestatud kohustus koguda, töödelda, edastada või säilitada informatsiooni riigi või kolmandate osapoolte jaoks. Halduskoormus

ei ole trahvid, maksud jm rahalised kulud, investeeringud ja teised seaduse kohaldamise kulud.“ (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk 4) Mõjude hindamine on protsess, mis tehakse seaduse välja töötamise ajal või enne seaduse muudatuste jõustumist. Halduskoormust saab aga hinnata, kui muutused on juba toimunud.

Standardkulu mudeli metoodika (SKM) on tänapäeval laialdaselt kasutatav mudel ettevõtte halduskulude mõõtmiseks. SKM on välja töötatud eesmärgiga hinnata valituse poolt kehtestatud regulatsioonidest ettevõtjale tekkinud halduskoormust võimalikult lihtsalt ja järjepidevalt. SKM hindab erinevaid reguleerimiskomponente, mis kõik peavad olema mõõdetavad. SKM ei keskendu seadusandluse poliitilistele eesmärkidele, sellele, kas vastuvõetud seadus on mõistlik või mitte, vaid keskendub täielikult neile kindlatele haldusülesannetele, mis tuleb teha seadusandluse täitmiseks. (SCM Network, kuupäev puudub, p. 2)

2000. aastal töötasid hollandlased välja kvantitatiivse hindamismetoodika, lühendatult SKM. Metoodika rakendamisel kaardistatakse kõik seadusest tulenevad kohustused ning seejärel intervjueritakse kohustuste täitjaid. Intervjuude käigus küsitakse iga kohustuse puhul, kui palju aega selle täitmiseks kulub. Arvutuslikult kujuneb halduskoormuse maht nelja komponendi koosmõjul: kohustuste täitmise ajakulu, täitja palgakulu, kohustuse täitmise sagedus aastas ning kohustust täitvate ettevõtete arv. Nimetatud komponendid korrutatakse omavahel ning nii leitakse keskmine halduskoormus ühe ja ka kõigi kohustust täitvate ettevõtete kohta. (Sihver, 2007)

SKM loogika põhineb teoreetilisel hinnangul ehk sellel, kui suur on ettevõtja kulu, mis tuleneb infokohustuste täimisest (Sillaots, 2005, lk 26). Infokohustus on kohustus, mida tuleb täita seadusest tulenevalt. See hõlmab kogu nõutud informatsiooni kogumist, töötlemist, edastamist ja avalikustamist. Iga infokohustus koosneb väiksematest infoühikutest ehk sõnumitest, mida ettevõtte peab regulaarselt esitama. (Järve, *et al.*, 2009) Näiteks tulumaksuseadust järgides tuleb igakuiselt esitada Maksu- ja Tolliametile tulu- ja sotsiaalmaksudeklaratsioon ning vajadusel ka selle lisad.

Nii nagu igal hindamismeetodil, on ka SKM-il nii eeliseid kui ka puuduseid. Antud meetodi plussiks võib pidada metoodika suurt detailsust. SKM võimaldab hinnata halduskoormuse makromajanduslikku mõju (Sillaots, 2005, lk 25). Aruandevormide puhul on võimalik

eristada täitmisele kuluvat aega üksikute ridade lõikes. Sellest tulenevalt on kergesti tuvastatavad kõige koormavamad tegevused. SKM alusel tehtud uuringuil on ka kõrge rakenduslik väärtus – õigusaktide muutmise korral on võimalik teha asjakohased ümberarvutused ning hinnata muudatuste mõju halduskoormuse tasemele ning anda selle põhjal usaldusväärne hinnang. (Kerve, 2015, lk 17) SKM lubab rahuldava täpsusega hinnata halduskoormuse suurust ning tuvastada probleeme ning selgitada halduskulude päritolu. Iga regulatsiooni puhul saab seda kasutada infonõude lihtsustamiseks. (Sillaots, 2005, lk 25) Metoodika plussiks on ka lihtsus, sest arvestuse aluseks olev valem on oma sisult küllaltki lihtne, siis on selle kasutamine ja tõlgendamine arusaadav ka mittespetsialistidele. (Kerve, 2015, lk 17) SKM-iga saadud tulemus seaduse muudatusele annab usaldusväärse hinnangu, kas see seadus oli eesmärgipärane või mitte. Kui hindamisest selgub halduskoormuse suurenemine, siis tuleks seadusemuudatust korralikult analüüsida.

Metoodika puuduseks on peetud valimi väiksust, kuigi see muudab meetodi kasutamise odavamaks (Kerve, 2015, lk 17). Puuduseks võib olla ka see, et ei pruugi alati olla võimalik arvutada halduskoormuse tegelikku kulu ettevõtete, vaid saab hinnata halduskoormuse teoreetilisi kulusid (Sillaots, 2005, lk 26). Saadud tulemused on pigem hinnangulised, kirjeldatakse tüüpiliste ettevõtete tulemusi ja mudelist jäetakse hindamisel välja erandlikud juhtumid (Kerve, 2015, lk 17). Kohati puuduvad riigil andmed ettevõtete arvu kohta, kes erinevaid seadusesätteid täidavad. Eriti just kolmandatele isikutele esitatava info puhul. Mudel ei kontrolli erinevusi ettevõtete vahel. Näiteks kui ettevõtte toodavad samu kaupu, kulub sellele ettevõttele, kes on rahvusvahelisele turule orienteeritud, palju rohkem aega tolli- ja muude deklaratsioonide täitmisega, kui sellel, kes kaupleb Eesti-siseselt. (Sillaots, 2005, lk 27) Antud töö raames oli väga raske välja selgitada, kui palju on Eestis kokku ettevõtteid, mille raamatupidajate koormus kasvas seadusemuudatuse täites. Seaduse muudatus mõjutas nii suuri-, keskmisi- ja väikseid ettevõtteid kui ka FIE-sid.

SKM rakendamiseks on esmalt vaja tuvastada, mida uuritakse. Selleks selgitatakse välja kohustused, mis tulenevad seadusest ning mis nõuavad ettevõtjatelt informatsiooni kogumist, töötlemist, edastamist ja avalikustamist riigiasutustele või kolmandatele osapooltele. (SCM Network, kuupäev puudub, p. 8)

SKM rakendamine toimub järgnevalt (Jürgenson ja Huik, 2005, lk 5):

1. Kõigepealt uuritakse, missugused informatsiooni edastamise kohustused vaatluse all oleva seadusega ettevõtetele kaasnevad.
2. Iga infokohustusega kaasneb kohustus esitada teatud hulk infoühikuid ehk sõnumeid, mida ettevõtte peab teatud regulaarsusega esitama. Leitakse iga sõnumi edastamise ajakulu. Sõnumite arvu ja edastamise regulaarsuse ning sõnumeid edastavate ettevõtete arvu põhjal saadakse ajakulu kogu ettevõtlussektorile aastas.
3. Iga sõnumi edastamisega kaasneb rahaline kulu, mis leitakse informatsiooni kogumisele, töötlemisele ja edastamisele kulunud ajakulu ja sõnumit edastava töötaja palgakulu kaudu.

Hindamine viiakse läbi vastavalt SKM rakendamise põhimõtetele järgmistes etappides (Jürgenson ja Huik, 2005, lk 5):

1. Infokohustuste kaardistamine ja küsimustike koostamine.
2. Kohustuste segmentide moodustamine.
3. Intervjuude läbiviimine.
4. Tulemuste standardiseerimine ja halduskoormuse arvestamine.

Paratamatult kaasneb seadusandluse täitmisega teabekohustus, mis on halduskoormuse hindamisel üheks peamiseks komponendiks. Teavitamiskohustus tuleneb otse seadusest. Selleks, et olla seaduse kuulekas, tuleb esitada ettenähtud andmeid ja deklaratsioone riigile. Teavitamiskohustus ei tähenda ainult info edastamist riigile või eraisikutele, vaid seda, et vajadusel oleks teave kontrollimiseks kättesaadav. Erinevad seadused nõuavad ka erinevaid teabe esitamise kohustusi. Iga kohustus sisaldab kas üht või mitut andmevajadust. Andmete esitamisega kaasneb haldus tegevus. Erinevate andmete esitamiseks tuleb täita erinevaid vorme. Iga haldustegevuse jaoks tuleb koguda mitmeid kuluparameetreid. (SCM Network, kuupäev puudub, p. 8) Just SKM hindabki seda, kui palju kulub aega mingis programmis andmete sisestamisele ja esitamisele.

Esmalt koostatakse nimekiri konkreetse õigusaktiga, mingi valdkonna õigusaktidega või kõikide õigusaktidega kehtestatud infokohustustest või sõnumitest. Koostamisel tuleb arvestada ka regulaarsete õigusaktidega kursishoidmise kuludega. Vajaduse korral võib hinnata iga infokohustuse ja sõnumi päritolu, peale mida koostatakse loetelu infokohustuste täitjate ametialadest. Väljaselgitatud infokohustuste ja sõnumite põhjal koostatakse lisaandmete kogumiseks küsimustik. (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk 59)

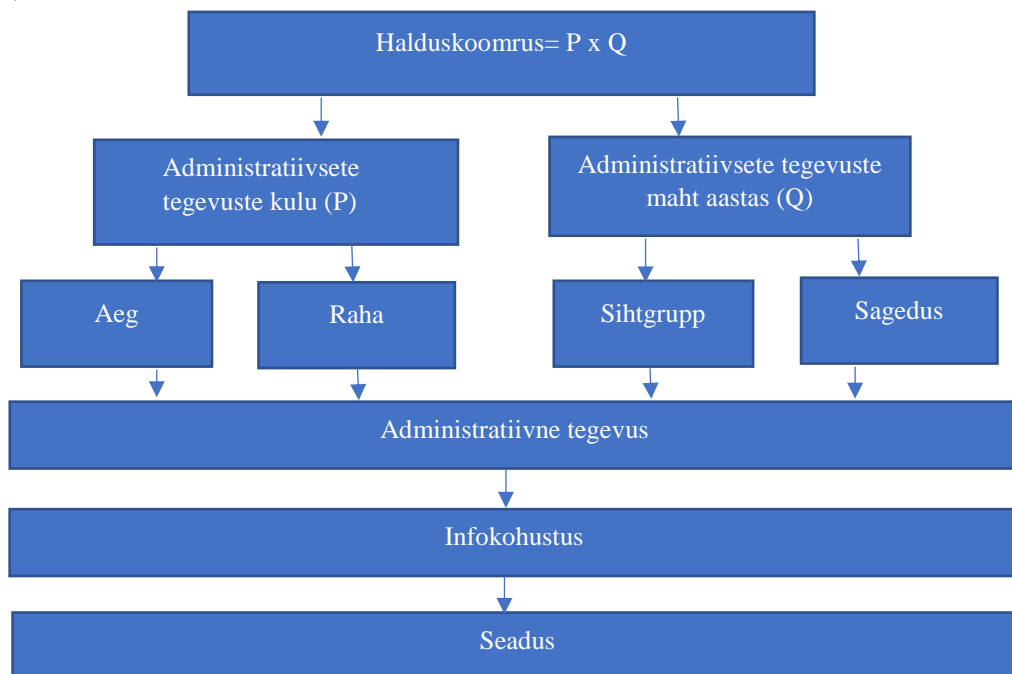
Teiseks tuleb analüüsiks valida vastav segment. Segmentid moodustatakse nii, et kaasatud oleks piisav arv infokohustuste täitjaid. Enamasti loetakse piisavaks arvuks vähemalt viit ettevõtet. Segmenteerida võib lähtuvalt tegevusvaldkondadest või lähtuvalt erinevatest ettevõttegruppidest, mis ei kattu omavahel ja kus erinevad grupid täidavad kõik erinevaid kohustusi. Valim peaks vajaduse korral hõlmama ka erinevaid infokohustuste täitmise viise, näiteks, kas edastatakse elektrooniliselt või paberkujul, kas teenus on sisse ostetud või mitte, lisaks eelnevale erinevaid andmete töötlemise viise, erinevates regioonides tegutsevaid ettevõtteid ja erineva suurusega ettevõtteid. (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk 59)

Segmentide arv ja valik tuleneb eeskätt deklaratsioonide ja aruannete põhjal koostatud infokohustuste nimekirjast. Eesmärgiks on leida piisavalt kõiki erinevaid aruannete osasid täitvaid ettevõtteid. Valik sõltub dokumentide täitmisele kuuluvast ajast, täidetavate infoblokkide arvust, aga ka sellest, kas ettevõttel on täistööajaga töötajatele lisaks osalise tööajaga ja/või töövõtulepinguga töötajaid. Viimasel juhul tuleb kogu aruanne lepingu liikide lõikes täita. Töötasu struktuuri puudutava küsimustiku täitmise aeg sõltub eelkõige töötajate arvust, kuna andmed tuleb esitada isikupõhiselt. Lisaks sõltub infokogumise ja edastamise aeg ka kasutatavatest infotehnoloogilistest lahendustest, paremad raamatupidamisprogrammid võimaldavad infokohustusi kiiremini täita. (Jürgenson ja Huik, 2005, lk 8) Tulu- ja sotsiaalmaksudeklaratsioon (edaspidi TSD) täitmise aeg sõltub eelkõige sellest, kui mitut TSD-d ja mitut lisa ettevõtte täidab ning kui detailselt lisade andmeväljadest täidetakse.

Kolmandaks viiakse üldjuhul läbi intervjuud ettevõtete ja/või ekspertidega. Eelistada tuleks suuliste intervjuude tegemist. Intervjueeritakse konkreetset infokohustuse täitjat. Kogutavad andmed ehk küsimused peavad puudutama: ameti- või tegevusala, et saada teada palga info; infokohustuse ühekordse täitmisega seonduvat ajakulu; infokohustuse täitmise sagedust, kas see on ühekordne või regulaarne; kasutatavaid infotöötlemise viise. Uue infokohustuse puhul tuleks hinnata, kas kohustuse täitmine on võimalik olemasolevate tehnoloogiliste rakenduste abil või mitte ning probleemide kirjeldamist – tagasiside rakendusasutustele. (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk 59)

Viimaseks tulemuste standardiseerimine – intervjuude tulemuste põhjal hinnatakse, kui kaua aega kulub normaalselt ja efektiivselt toimival ettevõttel konkreetse infokohustuse

täitmiseks. Mittetüüpilised ja mitteefektiivsed ettevõtted jäävad lõpparvutustest välja või tulemused tasandatakse. (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk 59) SKM analüüs on tõhusam normaalse efektiivsusega ettevõtete puhul. See tähendab, et ettevõtted täidavad haldusülesandeid ei paremini ega halvemini kui neilt on nõutud. Seega SKM eesmärk on anda hinnang üldiselt, seetõttu ei võeta arvesse ettevõtteid, kes on eriti efektiivsed või ebaefektiivsed. (SCM Network, kuupäev puudub) Valimist standardiseerimise käigus välja jäetud ettevõtete asemele otsitakse vajaduse korral uued ettevõtted ning tehakse lisaintervjuud. Mitme õigusaktiga reguleeritud infokohustused tuleb arvesse võtta proportsionaalselt. Ettevõtte seisukohalt ühekordsed infokohustused on riigi seisukohalt regulaarsed ja tuleks samuti arvesse võtta. (Justiitsministeerium ja Riigikantselei, 2012, lk 59)

Joonis 3. Standardkulumudeli ülesehitus. (SCM Network, kuupäev puudub)

Jooniselt 3 nähtub standardkulumudeli ülesehitus. Halduskoormust hinnatakse administratiivsete tegevuste aja ja rahalise kuluna, mis korrutatakse sageduse ja ettevõtete arvuga. Kui tegevuse kulu (P) leitakse sõnumite koostamise ja edastamise aja ja rahalise kulu ehk palgakulu kaudu, siis tegevusemaht (Q) sõnumite edastamise ja ettevõtete arvu korrutisena. (Zahkna, 2014) Nende elementide ühendamise annab põhilise SKM-i valemi:

$$\text{Halduskoormus} = \text{Hind} \times \text{Aeg} \times \text{Kogus}$$

Administratiivsed kulutused koosnevad palgakuludest ja üldkuludest, mis moodustavad valemis hinna. Valemis olev aeg on haldustegevuse lõpuleviimiseks kuluv aeg. Kogus koosneb ettevõtete ja töötajate arvust ning tegevus sagedusest (populatsioon x sagedus). (SCM Network, kuupäev puudub). Seega ettevõtte rahaline kulu infokohustuste täitmisel on võrdne informatsiooni kogumisele, töötlemisele ja edastamisele kulunud aja ja infokohustust täitnud töötaja(te) palgakulu korrutisega. (Zahkna, 2014)

Antud lõputöö raames tuleb tuvastada, millised muudatused kaasnevad ettevõtjale maksuvaba tulu muudatusega. Selleks tuleb määrata ära administratiivsed tegevused, mida ettevõtja peab tegema seaduses kehtestatud infokohustuse täitmiseks. Seega ettevõtjal tekivad kohustused, mis tulenevad seadusest ning mida on kohustus järgida, olenemata sellest, kui suurt kulu selle tõttu ettevõtte kandma peab (Kerve, 2015, lk 14). Järgmiseks tuvastatakse, kui suur on ettevõtja ajakulu iga tegevuse kohta ning siis mis on sellega kaasnev rahakulu. Kulu arvestatakse töötaja palgakulu kaudu läbi informatsiooni kogumisele, töötlemisele ja edastamisele kulunud ajakulu. Seejärel hinnatakse, mitu korda aastas ettevõttel on vaja seda tegevust teha ning kui palju on vaadeldavaid ettevõtteid, kes seda tegevust tegema peavad. (Kerve, 2015, lk 14)

Halduskoormuse ehk administratiivsete tegevuste mahu leidmisel korrutatakse nende tegemisega kaasnevad aja- ja rahakulud. Selleks, et oleks võimalik kulumudelit rakendada, tuleb eelnevalt analüüsida tekkinud muudatuste iseloomu, mille põhjal koostada vastav küsimustik ning siis läbi viia intervjuud, mille kaudu oleks võimalik hinnata tekkivat ajakulu ning sellega kaasnevat rahalist kulu. SKM-iga on võimalik saada küllaltki detailset informatsiooni seadusega kaasnevate kulude kohta, kuid on oluline arvestada, et tegemist on siiski hinnangulise kuluga. (Kerve, 2015, lk 14-15)

Halduskoormust tuleks tõlgendada neutraalse terminina, st aega ning raha kulub mistahes kohustuste täitmiseks ning teatud ulatuses on halduskoormus vajalik ja vältimatu. Negatiivne on ainult selline halduskoormus, mis tuleneb ebaproportsionaalsetest, mitte-eesmärgipärasest, dubleerivatest ja läbipaistmatutest nõuetest ning mille tõttu ettevõtted kulutavad oma ressursse ebaefektiivselt. (Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium, 2010, lk 5)

Ka Eestis on läbi viidud erinevaid halduskoormuse hindamise uuringuid, et parandada ja lihtsustada seadusandlust. Varasemalt aastal 2005 on Eesti Statistikaameti ja Maksu- ja Tolliameti poolt läbi viidud palga ja töötasu andmete esitamisega kaasneva halduskoormuse hindamine ettevõtjatele (Jürgenson ja Huik, 2005, lk 3) Kuna sel ajal kehtis Eestis veel kroon, on andmed kroonides.

Uuringust nähtus, et keskmiselt kulub 40 minutit kuus, et seadusandlusega kursis olla. Rahaliselt tähendab see kulu 30 miljoni krooni aastas, mis on leitud pearaamatupidaja palga ja TSD-sid esitanud äriühingute ja FIE-de arvu põhjal. Üldiselt TSD esitamine ettevõtetele suuri probleeme ja ajakulu ei põhjusta. Väga paljud ettevõtted esitavad deklaratsiooni esimese ja kõige mahukama lisa elektrooniliselt otse failina raamatupidamisprogrammist, mistõttu on ajakulu väga väike. Teised lisad täidetakse valdavalt e-maksuametis. Kõige enam aega kulub lisa 1 täitmiseks, kus küsitakse andmeid isikute lõikes. Kulu kaasneb ka aruande esitamisega. Hinnanguliselt kulub deklaratsiooni elektrooniliselt esitanutel selleks keskmiselt viis minutit e-maksuametis ja postiga saatnutel keskmiselt 15 minutit kuus, põhjustades ettevõtlussektorile kokku aastas 6,3 miljonit krooni kulu. (Jürgenson ja Huik, 2005, lk 13)

Aastal 2005 hinnati käibemaksu seadusega täitmisega tekkivat halduskoormust. Uuringu tulemusena selgus, et Eesti ettevõtetel kulub aastas käibemaksu administreerimisele koos seadusega kursishoidmise kuludega keskmiselt 5195 krooni, millest käibemaksuseadusest otseselt tulenevate kohustuste täitmiseks kulub 1198 krooni. Kokku tekib koos seadusega kursishoidmise kuluga majandusele kulu 243 miljonit krooni aastas, mis moodustab SKP-st 0,25%. Uuringu tulemuste põhjal kulutavad käibemaksu administreerimisele kõige enam aega reisibürood; ettevõtted, mis rakendavad erinevaid käibemaksumäärasid; ettevõtted, millel on maksuvaba käivet; ettevõtted, mis müüvad teise liikmesriiki kaupa, mis seal kokku pannakse ja mille väärtusest paigaldamine moodustab vähemalt 5%; rahvusvahelise veoteenuse osutajad. (Jürgenson, 2005, lk 28) Käibemaksuseaduses on toimunud veel muudatusi ning muudatuste mõju on hinnatud ettevõtjate halduskoormusele. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kohaselt peavad käibemaksukohustuslased deklareerima üle 1 000 euroseid ostu ja müügiarveid tehingupartnerite lõikes eraldi lisas. Muudatuse põhjal viidi läbi halduskoormuse hindamine, mis tulenes käibemaksudeklaratsiooni lisa täitmisest. Zahkna uurimuse tulemusteks olid summeeritud arvete arvetuste põhjal aastaseks halduskoormuseks 234,5 eurot, mis tegi kuus 19,45 eurot.

Ning detailse arvet arvestuse põhjal oli aastaseks halduskoormuseks 3199,92 eurot, mis tegi kuus 266,66 eurot. (Zahkna, 2014)

Veel on uuritud töölepingu seadusega täitmisega kaasnevat halduskoormust. See uuring viidi läbi 2006. aastal ning selle eesmärgiks oli töölepingu seaduse halduskoormuse hindamine, et selgitada, kui suured rahalised kulud kaasnevad ettevõtetele ja tööinspeksioonile seadusest tulenevat infokohustuste täitmisega.

Uuringust selgus, et seaduse täitmisega kaasnev halduskoormus ettevõtetele kokku oli 146,7 miljonit krooni ja tööinspeksioonile 557 tuhat krooni. Halduskoormust on võimalik vähendada, suurendades seaduse selgust ning lihtsustades regulatsioone. Selle uuringu tulemusi võeti arvesse uue töölepingu seaduse koostamisel, mis jõustus 2009. aastal 1. juulil. (Anspal ja Jürgenson, 2006, lk 39)

Kokkuvõtvalt selgus, et õigusaktide analüüside tegemine on ainuõige, et muuta meie seadusandlust veelgi kvaliteetsemaks ja läbipaistvamaks ning parandada majandustulemusi, kuna mõjude hindamise tulemuste kaudu saab hinnata regulatsiooni eesmärgipärasust. Üks võimalus analüüsida õigusakti, on hinnata selle loomise või muutmisega kaasnevat halduskoormust. Esmalt tuleb välja selgitada probleem ning seejärel püstitada eesmärk. Mõjude hindamise põhiküsimuseks ja eesmärgiks on ettevõtete halduskoormuse muutusele hinnangu andmine. Eesmärgiks on hinnata, kui suured kulud kaasnevad ettevõtetele. Infokohustuseks on õigusaktiga kehtestatud kohustus koguda, töödelda, edastada ning säilitada informatsiooni riigi või kolmandate osapoolte jaoks. 2000. aastal töötasid hollandlased välja hindamismetoodika standardkulumudeli, mis on tänapäeval laialdasemalt kasutatav meetod ettevõtte halduskulude mõõtmiseks. Metoodika rakendamisel kaardistatakse kõik seadusest tulenevad kohustused ning seejärel intervjueritakse kohustuste täitjaid, mille tulemusena saadakse teada ettevõtte halduskoormus.

2. MAKSUVABA TULU ARVESTAMISE MUUDATUSED JA SELLE MÕJU HALDUSKOORMUSELE

2.1. Eestis kehtiv tulumaks ja selle muudatused 2018. aastal

Kui eelnevalt anti ülevaade maksusüsteemist ja heast õigusloolest ning sellega kaasnevast halduskoormusest, siis selles peatükis kirjutatakse Eestis kehtivat tulumaksu seadusest ja 2018. aastal kehtima hakanud seadusemuudatusest. Läbi aastate on toimunud tulumaksuseaduses erinevaid muudatusi, et parandada madalapalgaliste isikute toimetulekut. Põhirõhk seaduse muudatusel on maksuvabal tulul, mis nüüd on aastas kuni 6000 eurot ehk kuus kuni 500 eurot ning sellel, kuivõrd on arvestamine on muutnud keerukamaks. Tulumaksuga puutub kokku enamik inimesi ühel või teisel moel, kas siis töötajana, tööandjana või tulu saajana.

Maailmas võeti tulumaks esmakordselt kasutusele 1799. aastal ajutiselt Suurbritannias, maksu eesmärgiks oli Napoleoni-vastase sõja finantseerimine (Crane, 2014, p. 767). Ameerikas kehtestati esimest korda riiklik tulumaks president Lincolni poolt allkirjastatuna 5. augustil 1861. aastal pärast kodusõja puhkemist. Ka Ameerikas oli maksu kehtestamise eesmärgiks sõjast põhjustatud kulutuste finantseerimine. Sõja tõttu põhjustatud eelarvekriis nõudis poliitilistelt liidritelt fiskaal- ja maksupoliitika suhtes drastilisi ja äärmuslikke meetmeid. Leiti, et avaliku sektori laenamine ja olemasolevate tuluallikate suurendamine ei oleks piisav, et rahastada sõja läbiviimiseks vajalikke jõukaid sõjalisi jõude, vaid tuleb luua uued maksud. Tulumaksu kõrval pakuti välja veel erinevaid makse, nagu näiteks riiklik maamaks ja pärandimaks. 19. sajandi lõpuks oli tulumaks laialt levinud alaline maks. (Pollack, 2014)

Enamik riike on kehtestanud progressiivse tulumaksu, kuid Eesti ja teised Balti riigid rakendavad horisontaalse võrdsuse põhimõtet s. t tulu maksustatakse kindla maksmääraga. Selline maksustamine tähendab, et sarnases olukorras inimesed peaksid kandma sarnast maksukoormust. See peaks tagama võrdõiguslikkuse ehk siis sarnase sissetulekuga isikud peaksid kandma samasuurt maksukohustust. Eesti maksusüsteem on maailmas üks kõige liberaalsemaid ja lihtsamaid süsteeme. (Mazure & Viksne, 2014, pp. 34-35) Maksusüsteem

on läbi aastate muutunud ja läinud oma olemuselt ja täitmiselt keerukamaks. Eesti esimene tulumaksuseadus kehtestati 1991. aastal. Ettevõtte tulumaks oli oma ülesehituselt klassikaline ettevõtte tulumaks ning maksumääradeks oli 15%, 25% ja 35%. Füüsiliste isikute tulumaks koormas kõiki füüsiliste isikute tulusid ja kehtestas maksumääradena 16, 24 ja 33%. Mõlemad seadused oli oma ülesehituselt väga lihtsad ja ei võimaldanud pea mingisuguseid maksuvabastusi ega soodustusi. (Tammert, 2006, lk 11) Kui maailma esimene tulumaks kehtestati 18. sajandil, siis Eesti esimene kehtestati alles 20. sajandil.

Eesti esimene tulumaksureform oli 1994. aastal. Uus tulumaksuseadus tähendas senise tulumaksusüsteemi märkimisväärset reformimist. Kehtestati ühtne tulumaksuseadus nii füüsilistele kui ka juriidilistele isikutele ning tulumaksumääraks oli 26%. (Lehis, 2015, lk 81)

Teine tulumaksureform toimus 2000. aastal. Ka selle tulumaksuseaduse puhul jätkati praktikat, et piisab vaid ühest seadusest ettevõtlus- ja palgatulude ning juriidilise ja füüsilise isiku tulude maksustamisel. (Tammert, 2006, lk 11) Kehtima jäi ka senine 26% tulumaksumäär, mida aga hakati alandama 2005. aastal, mil see alanen 24%-le, seejärel 2006. aastal 23%-le ning 2009. aastaks oli see alanenud 20%-le. (Tammert, 2006, lk 11) Alates 2015. aastast kuni tänaseni kehtib meil tulumaks määraga 20%. 2017. aasta seisuga on juriidiliste isikute tulumaksu määraks 20/80%. (Tulumaksuseadus, 2017) Eelnevast saime ülevaate Eesti tulumaksu sünnist ning selle muudatustest läbi aegade. Järgnevalt vaadeldakse tulumaksu olemust ja maksukorraldust.

Tulumaksuseaduse alusel on maksuobjektiks maksumaksja tulu, millest on tehtud seadusega lubatud mahaarvamised. (Tulumaksuseadus, 2018) Tulu mõiste elemendid on järgmised: tulu on tagastamatu sissetulek ning see peab olema rahaliselt hinnatav ning tulu peab olema realiseeritud. Tulu puhul on tegemist tagastamatu sissetulekuga, siis kui isiku rahaliselt hinnatav vara suureneb. Lind on näiteks välja toonud, et laen on küll sissetulek, kuid kuna laen tuleb tagastada, siis ei ole isiku jaoks tegemist tuluga. (Lind, 2003)

Tulu tunnustena tuleb arvestada ka seda, et tulu peab olema rahaliselt hinnatav ja realiseeritud. Lind on näiteks märkinud, et rahaline hinnatavus tähendab seda, et moraalne rahulolu asjast ei ole tulu. Tulu realiseeritus tähendab ka seda, et potentsiaalne tulu ei ole käsitletav tuluna. Tulu saab alles siis tekkida, kui isikule laekub selle eest raha või

tarbitavaid asju. (Lind, 2003) Tulu võib tekkida ka mitterahalises vormis, samuti tasaarvestuse tulemusena või kolmanda isiku kaudu tehtud maksest. (Lehis, 2015, lk 83) Eestis eristatakse füüsilise ja juriidilise isiku tulumaksu. Antud lõputöös keskendutakse füüsilise isiku tulumaksule ning väljamakse tegijale.

Füüsilise isiku puhul maksustatakse eri liiki tulusid. Juriidilise isiku puhul maksustatakse kasum tervikuna ilma üksikuid tulu- või kululiike eristamata. Erinevuseks on veel see, et füüsilisel isiku eest maksab tulumaksu väljamakse tegija. Juriidiline isik on tulu saaja ning tema maksab tulumaksu ise. Füüsilise isiku tulumaksustamise periood on aasta, juriidilise isikul on selleks ainult kalendrikuu. Füüsilise isiku tulumaksuga maksustatakse saadud sissetulek. (Lehis, 2015, lk 82)

„Füüsilise isiku tulu summa on töötasu ja muu tasu, võlaõigusliku lepingu alusel saadud teenustasu, ettevõtlustulu, kasu vara võõrandamisest, rendi- ja üüritulu, litsentsitasu, intress, dividendid, maksustatav pension, toetus, stipendium, preemia, hüvitis või muu tulu. Tulu summana arvestatakse brutotöötasu, millelt peetakse kinni tulumaks, töötuskindlustusmaks, ja kogumispensionimaks. Samuti arvestatakse tulu summana muud brutotasud, mis maksustatakse tulumaksu kinnipidamise teel.“ (Maksu- ja Tolliamet, 2017)

„Aastatulu summa hulka arvestatakse tulumaksuga maksustatav tulu, töötasu ja võlaõigusliku lepingu alusel saadud teenustasu ning kaasa arvatud välismaal teenitud tulu. Aasta tulu hulka kuuluvad veel erinevad dividendid. Veel kuulub aastatulu alla maksustatav pension. Aastatuluna ei arvestata maksuvabasid hüvitisi, toetusi ja stipendiumeid ning maksuvabastusi, mida füüsilise isiku tuludeklaratsioonis ei deklareerita.“ (Maksu- ja Tolliamet, 2017)

Füüsilise isiku tulu maksustatakse maksu kinnipidamise teel. Maksu kinnipidajaks on väljamakse tegija. Tulumaksu kinnipidaja on residendist juriidiline isik, riigi- või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus, füüsilisest isikust ettevõtja või tööandja, samuti Eestis püsivat tegevuskohta omav või tööandjana tegutsev mitteresident, kes teeb füüsilisele isikule, mitteresidendile, aktsiaseltsifondile või lepingulisele investeerimisfondile tulumaksuga maksustatavaid väljamakseid. (Tulumaksuseadus, 2017)

Tulumaksu kinnipidaja on kohustatud pidama väljamaksetelt kinni tulumaksu vastavalt seaduses sätestatud määradele. Tulumaks peetakse kinni väljamakse tegemisel. Tulumaksu kinnipidaja on kohustatud kandma kinnipeetud tulumaksu üle Maksu- ja Tolliameti (edaspidi MTA) pangakontole hiljemalt väljamakse tegemise kuule järgneva kuu 10. kuupäevaks. (Tulumaksuseadus, 2017)

Tulumaksuseadus sätestab, et tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni maksu ja töötuskindlustusmaksu deklaratsioon vormi saab esitada elektrooniliselt, kui sellel näidatakse rohkem kui viis väljamakse saajat. Deklaratsiooni vormi ja täitmise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Tulumaksu kinnipidaja esitab maksudeklaratsiooni töölepingu alusel töötavate töötajate või teenistussuhtes olevate ametnike kohta, kelle töötamine ei ole töötamise registri andmetel peatatud. (Tulumaksuseadus, 2017) Tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni aluseks on sotsiaalmaksuseaduse, tulumaksuseaduse, töötuskindlustuse seaduse ning kogumispensionide seaduse sätted. TSD vormil näidatakse tasumisele kuuluvad tulu- ja sotsiaalmaks ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksed. (Jürgenson ja Huik, 2005, lk 6) TSD-l on olemas erinevaid lisasid, mida täidetakse vajadusel.

Alates 1. jaanuarist 2018 rakendus kõikidele tuludele üldine maksuvaba tulu määr kuni 6000 eurot aastas ehk kuni 500 eurot kuus ning seoses sellega kadus ära täiendav maksuvaba tulu pensionidele ja tööõnnetushüvitistele. (Maksu- ja Tolliamet, 2017).

Tulumaksuseaduse muudatusel antud töö raames on olulisemaks paragrahviks 42. Paragrahv 42 lõike 1 kohaselt arvatakse residendist füüsilisele isikule tehtud §-s 41 nimetatud väljamaksetest maksumaksja kirjaliku avalduse alusel igas kalendrikuus enne kinnipeetava tulumaksu arvutamist maha summa, mis on arvutatud järgmise valemi kohaselt:

$$\text{Maksuvaba tulu} = 500 - 500 \div 900 \times (\text{väljamakse} - 1200).$$

Nimetatud summa ei või olla väiksem kui null. Maksumaksja võib oma avalduses ette näha väiksema summa mahaarvamise. (Tulumaksuseadus, 2018)

Paragrahvi 42 lõiget 2 muudeti ja sõnastati järgnevalt: kui väljamakse saaja saab maksustatavat tulu mitmelt tulumaksu kinnipidajalt, võib ta lõikes 1 nimetatud avalduse esitada ainult ühele enda valitud tulumaksu kinnipidajale, välja arvatud lõikes 2³ sätestatud juhul. (Sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seadus, 2017)

Veel täiendatakse § 42 lõikega 2³, mis sõnastatakse järgmiselt: kui väljamakse saaja saab samaaegselt maksustatavat tulu Sotsiaalkindlustusametilt ja §-s 13 nimetatud tasu maksjalt, võib ta esitada avalduse mõlemale tulumaksu kinnipidajale. Sel juhul ei või avaldustele märgitud maksuvaba tulu kokku ületada üht kaheteistkümnendikku § 23 lõikes 1 sätestatud summast. (Sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seadus, 2017)

Paragrahv 42 lõiget 8 täiendati, sõnastati järgmiselt: kui maksumaksja kohta on tulumaksu kinnipidamisel arvestatud maksuvaba tulu suuremas kui § 42 lõikes 1 toodud valemi kohaselt arvutatud summas, on MTA-l õigus teavitada tulumaksu kinnipidajat. (Sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seadus, 2017)

E-maksuametist ja e-tollist saab isik ülevaate oma maksustatavast sissetulekust ning maksuvaba tulu kasutusest. Kui aasta kestel tekib olukord, kus maksuvaba tulu on MTA andmetel kasutatud ettenähtust rohkem, siis saadab amet selle kohta automaatse teavituse. MTA hakkab inimestele kuvama ja saatma kolme erinevat hoiatust (Maksu- ja Tolliamet, 2018):

1. Kui maksuvaba tulu on arvestatud rohkem kui ühest kohast (välja arvatud sotsiaalkindlustusametist saadud hüvitiste puhul).
2. Kui ühes kuus on arvestatud ettenähtust rohkem maksuvaba tulu (võimalik juhul, kui on kaks või enam väljamakse tegijat).
3. Kui aasta keskel on aastane maksuvaba tulu juba ära kasutatud.

MTA hakkab teavitusi tegema vaid ametile teadaolevate andmete põhjal. See tähendab, et näiteks vara müügi või üüritulu kohta MTA-l andmed aasta kestel puuduvad ja neid ei saa MTA teavituste saatmisel arvesse võtta, ehk siis võibki tekkida olukord kus palgatulu arvestamise põhjal kõik õigesti tehtud, kuid saades täiendavat tulu, peab isik oma tulud üle vaatama ja vajadusel muutma maksuvaba tulu arvestust. (Maksu- ja Tolliamet, 2018)

Maksuvaba tulu saab rakendada ainult inimese avalduse alusel ning seda saab teha ainult üks tulumaksu kinnipidaja. Töötajal, kes aga töötab mitmes kohas, tuleks kindlasti meele pidada, et maksuvabastust saab rakendada ainult ühes töökohas. Kui isik töötab korraga mitme tööandja juures, siis peab kuumäära alusel sotsiaalmaksu maksma see tööandja, kelle töötaja on valinud tulumaksu kinnipidamisel maksuvaba tulu rakendajaks. Seetõttu on mitme tööandja puhul eriti oluline esitada maksuvaba tulu avaldus ka olukorras, kus töötaja palub tööandjal arvestada maksuvaba tulu 0 eurot. Erisus on ainult töötaval pensionäril. Töötav pensionär, kes saab nii pensioni kui ka töötasu alla 500 euro, on õigus maksuvaba tulu rakendada kahes kohas ja esitada avaldus nii tööandjale kui ka Sotsiaalkindlustusametile. (Maksu- ja Tolliamet, 2018) Aastal 2016 oli üldine maksuvaba tulu 2040 eurot aastas, 2017 oli see summa aastas 2160 ning aastal 2018 0-6000 eurot aastas. (Tulumaksuseadus, 2016, 2017, 2018)

Tabelis 1 on välja toodud 2018. aastal kehtima hakanud sissetuleku erinevad astmed ning sellest sõltuvalt tulu summa kuus.

Tabel 1. Maksuvaba tulu 2018 (Maksu ja Tolliamet, 2018)

Keskmine kuu tulu	Maksuvaba tulu	Kuidas tegutseda?
Kuni 1200 eurot	500 eurot kuus	Esita tööandjale avaldus maksuvaba tulu kasutamiseks, kui eelnevalt on esitatud, siis uuesti esitama ei pea
1201-2099 eurot	$500 - 0,55556 \times (\text{sinu tulu} - 1200)$ eurot	Tee tööandjale avaldus maksuvaba tulu kasutamiseks ning märgi sinna maksimaalseks summaks valemi järgi saadud summa
Alates 2100 eurot	0 eurot	<ul style="list-style-type: none"> • Palu tööandjal arvestada maksuvabaks tuluks 0 €, • Ära esita maksuvaba tulu avaldust

Töötajal on soovitatav esitada maksuvaba tulu avaldus üks kord aastas. Erisus on isikutel, kes saavad kuude lõikes erinevat tulu, näiteks lisatasu, tulemustasu või preemiat. Sel juhul on võimalik avaldust muuta, mida saab teha ainult üks kord kuus. Maksu maksjatel, kes saavad tulu mitmest allikast, näiteks üüritud, dividendid, kasu vara võõrandamisest, on

oluline see, et nad ise läbi mõtleks, kuidas kohaldada maksuvaba tulu summat ning sellest teavitada tulumaksu kinnipidajat oma avaldusega. (Maksu ja- Tolliamet, 2017)

Näide: kui inimene töötab kahes kohas ning saab ühes kohas brutotöötasuks 800 eurot kuus ja teises kohas 600 eurot kuus, siis jääb isikule õigus esitada maksuvaba tulu avaldus 500 eurot kuus. Kui isiku aasta tulu on kuni 14 400 ehk 12 x 1200 eurot, siis aastane maksuvaba tulu on 6000 eurot. Antud näites on aastatuluks kokku 16 800 eurot. Aastatulu kasvades 14 400 eurolt 25 200 euroni väheneb maksuvaba tulu vastavalt valemile (Maksu- ja Tolliamet, 2017):

$$\text{Maksuvaba tulu} = [6000 - 6000 \div 10\,800 \times (\text{tulusumma} - 14\,400)]$$

Antud näite valem näeb välja selline $[6000 - 6000/10\,800 \times (16\,800 - 14\,400)] = 4666,67$, ühes kuus teeb see maksuvaba tulu $4666,67/12 = 388,89$ eurot. Sellisel juhul on töötajal kasulik teavitada oma tööandjat, et mitte arvestada maksuvaba tulu täies ulatuses, vaid väiksemas summas. (Maksu- ja Tolliamet, 2017)

Kokkuvõtteks selgus, et tulumaksu seadust on läbi aastate reformitud ning selle täitmine on muutunud olemuselt keerukamaks. Eesti esimene tulumaksuseadus kehtestati 1991. aastal. Algselt oli kaks eraldi seisvat tulumaksu: ettevõtete tulumaks ja füüsiliste isikute tulumaks. Aastal 1994 kehtestati ühtne tulumaksuseadus nii füüsilistele kui ka juriidilistele isikutele. Aastast 2015 kehtima hakanud 20% maksumäär kehtib meil tänaseni. Füüsilise isiku puhul maksustatakse eri liiki tulusid, kuid füüsiline isik ei maksa ise, vaid füüsilisel isikul maksab väljamakse tegija. Alates 1. jaanuarist 2018 rakendus kõikidele tuludele üldine maksuvaba tulu määr kuni 6000 eurot aastas ehk kuni 500 eurot kuus ja seoses sellega kadus ära täiendav maksuvaba tulu pensionidele ja tööõnnetushüvitistele. Tulumaksuseaduse § 42 alusel muutus maksuvaba tulu arvestamine, kus kasutatakse uut valemit.

2.2. Halduskoormus Eestis standardkulumudeli alusel

Kõik maksumuudatused mõjutavad ettevõtjaid. Iga maksumuudatusega võib kaasneda maksukoormuse suurenemine või vähenemine, mis võib endaga kaasa tuua ka

halduskoormuse muutuse. Antud peatükis analüüsitakse, kas 2018. aastal muutunud tulumaksuseadus, kus kehtestati kuni 500-eurone maksuvaba tulu kuus, on mõjutanud ettevõtjate halduskoormust.

Uurimistöö käigus hinnati nelja ettevõtte halduskoormust, mis tuleneb tulumaksuseaduse muudatusest. Uuring viidi läbi kasutades standardkulumudelit, mis on välja toodud peatükis 1.2 (vt lk 16).

Esmalt kaardistati infokohustused ja koostati küsimustik. Tuli välja selgitada, millised on vaatluse all oleva seaduse sätestatud informatsiooni edastamise kohustused. Antud lõputöös oli vaatluse all tulumaksuseadus, mis sätestab ettevõtja kohutuse igakuiselt ja õigeaegselt esitada TSD-sid. Seaduse muutmise töö kaasa erinevaid tegevusi, et õigusakti korrektselt järgida. Nende tegevuste välja selgitamiseks kasutati Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt välja töötatud halduskoormuse kalkulaatorit, kus on välja toodud erinevad toimingud, mis kaasnevad seaduse muudatusega (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kuupäev puudub). Intervjueeritavatele esitati kõik tegevused, vaatamata sellele, kas nad neid sooritasid või mitte.

Teiseks moodustati intervjuerimiseks segmendid. Lõputöös kasutati eesmärgistatud mugavusvalimit. Eesmärgistatud valimis lähtutakse oma teadmistest, kogemustest ning töö käigus saadud eriteadmistest. Mugavusvalim moodustati tuttavate, pereliikmete abiga, kus lähtuti lihtsa kättesaadavuse, leitavuse või uuritavate koostöövalmiduse põhimõttest. Intervjueeritavad leiti autori tuttavate kontaktisikute kaudu, kes vastasid eesmärgistatud valimile. Ettevõtete valimisel lähtuti eeltoodud valimitest, kus püüti leida kõige tüüpilisemaid valdkonna esindajaid. Valiti ettevõtted, mis täidavad haldusülesandeid ei paremini ega halvemini kui neilt on nõutud. Ettevõtted valiti nii, et töötajate arv oleks üle 50, ehk tegemist oleks kas keskmise suurusega või suureettevõtjaga. Keskmise suurusega ettevõtja on Eestis registreeritud äriühing, mis ei ole mikroettevõtja ega väikeettevõtja ja mille näitajatest võib aruandeaasta bilansipäeval vaid üks ületada järgmisi tingimusi: varad kokku 20 000 000 eurot, müügitulu 40 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul 250 inimest. Suureettevõtja on Eestis registreeritud äriühing, mille näitajatest aruandeaasta bilansipäeval vähemalt kaks ületavad järgmisi tingimusi: varad kokku 20 000 000 eurot, müügitulu 40 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul 250

inimest. (Raamatupidamise seadus, 2018) Mida rohkem on ettevõttes töötajaid, seda rohkem tuleb esitada TSD-sid ning seda suurem on ka ajakulu.

Kolmandaks viidi läbi intervjuud (vt lisad). Intervjueeritavateks olid raamatupidajad, sest just nemad täidavad otseselt seadusest tulenevat kohustust täita ja esitada TSD-sid Maksu- ja Tolliametile. Uuringu objektideks olid erinevate tegevusvaldkondadega ettevõtted.

Tabelis 2 on toodud neli intervjueeritavat koos nende ametiga. Veel on toodud ettevõtete tegevusvaldkonnad, asukohad ja töötajate arvud.

Tabel 2. Intervjueeritavad (autori koostatud; intervjuude alusel)

	Amet	Tegevusvaldkond	Töötajate arv	Asukoht
Ettevõtte 1	Pearaamatupidaja	Asenduskoduteenust osutavate hoolekandeesutuste tegevus	87	Viljandi
Ettevõtte 2	Raamatupidaja	Elektrimootorite, -generaatorite ja trafode tootmine	161	Viljandi
Ettevõtte 3	Vanemraamatupidaja	Kahjukindlustus	300	Peakontor Tallinn, üle Eesti
Ettevõtte 4	Raamatupidaja	sõiduõpe	94	Üle Eesti

Esimeseks intervjueeritavaks oli Sihtasutuse Perekodu (edaspidi ettevõtte 1) pearaamatupidaja. Ettevõtte asub Viljandi maakonnas. Ettevõtte osutab lastele erinevaid hoolekande- ja rehabilitatsiooniteenuseid. Vastu võetakse lapsi nii Viljandimaalt kui ka mujalt Eestist. Veel on olemas asenduskodud ja ööpäevaringne hooldus. Ettevõttes on töötajaid kokku 87. Ettevõtetes kasutatakse Rapid ja Rapid palk raamatupidamisprogrammi, mille eest tasutakse kvartalis 215 eurot. (intervjuu 1)

Teiseks intervjueeritavaks oli Aktsiaselts Kolmeks (edaspidi ettevõtte 2) raamatupidaja. Tegemist on Viljandimaa ettevõttega, mille peamiseks tegevusalaks on elektrimootorite ja staatorite valmistamine. Kolmeksi omanik on Soome ettevõtte Brandt Group OY, millel on tehased peale Eesti veel ka Soomes ja Hiinas. Viljandis tegutseva tehase töötajate arv on

161. Ettevõtte kasutab igapäevatöös Navison raamatupidamisprogrammi, mille hooldustasu 790 eurot. (intervjuu 2)

Kolmandaks intervjueritavaks oli ERGO Insurance SE (edaspidi ettevõtte 3) vanemraamatupidaja/palgaarvestaja. Tegemist on Harjumaa ettevõttega, mille tegevusalaks on kindlustusteenuse pakkumine. ERGO Insurance SE-s töötab kokku 300 töötajat. Ettevõtte kasutab igapäevatöös Concorde XAL raamatupidamisprogrammi, mille on välja töötanud ettevõtte IT osakond (intervjuu 3).

Neljandaks intervjueritavaks oli Autosõit OÜ (edaspidi ettevõtte 4) raamatupidaja. Autosõit OÜ pakub sõiduõpet ja koolitusi ning teevad seda üle Eesti. Ettevõttes töötab kokku 94 inimest. Ettevõtte kasutab palga arvestamisel Merit Palk raamatupidamisprogrammi, mille eest tasutakse kuus 27,90 eurot. (intervjuu 4)

Viimasena hinnati intervjuude tulemusi. Selleks kasutati halduskoormuse hindamise valemit:

$$\text{Halduskoormus} = \text{Hind} \times \text{Aeg} \times \text{Kogus}$$

Hind on intervjueritavate palgakulu minutis. Aeg on tegevuste kestus. Kogus on tegevuste arv.

Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada kas 2018. aastal kehtima hakanud maksuvaba tulu muudatus mõjutas ettevõtjate halduskoormust. Esmalt tuli tuvastada, millised muudatused kaasnesid ettevõtjale maksuvaba tulu arvestamise muudatusega. Selleks tuli määrata ära administratiivsed tegevused, mida ettevõtja peab tegema, et täita seadusest tulenevat infokohustust. Selleks tõid intervjueritavad välja tegevused, mida nad tegid, et ennast seaduse muudatusega kurssi viia. Järgmiseks tuvastati, kui suur on ettevõtja ajakulu iga tegevuse kohta ning siis sellega kaasnev kulu. Kulu arvestatakse töötaja palgakulu kaudu läbi informatsiooni kogumisele, töötlemisele ja edastamisele kulunud ajakulu. Ettevõtjal tekivad kohustused, mis tulenevad seadusest ning mida on kohustus järgida olenemata sellest, kui suur kulu selle tõttu ettevõtte kandma peab. Seejärel hinnati, mitu korda aastas ettevõttel on vaja mingit tegevust teha ning kui palju on vaadeldavaid ettevõtteid, mis seda tegevust tegema peavad.

Raamatupidajad tõid välja järgmised tegevused, mida tuli teha seaduse muutmisel. Tuleb ära märkida, et antud tegevused on ühekordsed ning neid ei ole vaja korrata iga kuu.

Esiteks toodi välja seaduse muudatusega tutvumine. Selleks töötas Maksu- ja Tolliamet välja erinevad koolitused. Ettevõtte 1 raamatupidaja osales koolitusel, mis kestis 2 tundi (intervjuu 1). Ettevõtte 2 raamatupidaja osales koolitusel, mille kestus oli 4 tundi ja veel üldisel raamatupidajate koolitusel, mille peamiseks teemaks oli maksuvaba tulu kehtestamine ning koolituse kestuseks oli 8 tundi (intervjuu 2). Ettevõtte 3 raamatupidaja osales kokku neljal erineval koolitusel, mis kokku kestsid 6 tundi (intervjuu 3). Ettevõtte 4 raamatupidaja osales koolitusel, mis kestis 5 tundi (intervjuu 4).

Teise tegevusena tõid raamatupidajad välja seadusega omal käel tutvumise ehk siis selle lugemise ning koolitustel saadud info läbitöötamise ja arvestuste katsetamise. Ettevõtte 1 raamatupidajal võttis see aega 2 tundi (intervjuu 1). Ettevõtte 2 raamatupidaja tutvus omal käel seadusega umbes 4 tundi (intervjuu 2). Ettevõtte 3 raamatupidaja tegeles lisamaterjali lugemisega 4 tundi (intervjuu 3). Ettevõtte 4 raamatupidaja omal käel tutvumisele aega ei kulutanud (intervjuu 4). Kuna maksuvaba tulu muudatus mõjutab kõiki töötavaid inimesi, siis ei piisa ainult raamatupidajate harimisest, vaid tuleb koolitada kogu ettevõtte personali. Selleks viisid raamatupidajad läbi asutusesisesed koolitused. Ettevõtte 1 puhul võttis koolituse väljatöötamine aega 1 tunni ning läbiviimine 1,5 tundi (intervjuu 1). Ettevõtte 2 puhul toimus inimeste teavitamine elektrooniliste infotahvlite kaudu ning selle info koostamine võttis aega 4 tundi (intervjuu 2). Ettevõtte 3 raamatupidaja organiseeris ja viis läbi veebikoolituse kestusega 2 tundi (intervjuu 3). Ettevõtte 4 raamatupidaja seda tegevust välja ei toonud (intervjuu 4). Koolituste läbiviimisel võeti arvesse ainult koolitajate ajakulu, mitte koolitavate oma.

Kolmandaks tõid raamatupidajad välja olemasolevate andmete hankimise ja uuendamise. Tuli läbi vaadata esitatud avaldused ning vajadusel konsulteerida töötajaid personaalselt. Ettevõtte 1 raamatupidaja konsulteeris peamiselt neid töötajaid, kelle töötasu on üle 1200 eurot ning kes töötavad mitmel töökohal. Raamatupidaja konsultatsioonile tuli 15 inimest ning keskmiselt kulus ühele inimesele 12,5 minutit, mis teeb kokku umbes 187,5 minutit ehk 3 tundi 7,5 minutit. (intervjuu 1) Ettevõtte 2 puhul tuli samuti raamatupidajal töötajaid personaalselt nõustada. Selles ettevõttes vajasisid selgitusi töötajad, kes said lississetulekuid, töötavad pensionärid ning ka töövõimetuspensionärid. Raamatupidaja

nõustas 30 töötajat ning keskmiselt kulus ühe inimese peale 12,5 minutit ehk 375 minutit kokku, mis teeb 6 tundi ja 15 minutit. (intervjuu 2) Ettevõtte 3 raamatupidaja tõi välja, et vesteldi peaaegu kõigi töötajatega ning selleks kulus kokku umbes 50 tundi, seega ühe inimese peale 10 minutit (intervjuu 3). Ettevõttel 4 kulus ühe inimese konsulteerimisele 30 minutit (intervjuu 4).

Ettevõtte 1 ja 2 raamatupidajad tõid välja, et töötajate, kes ei teinud avalduse muudatust, avaldusi üle ei vaadatud. Kui inimene ise ei muutnud midagi, siis jäi vana avaldus kehtima ja muutus automaatselt uueks (intervjuu 1 ja 2). Ettevõttel 3 aga pidid kõik töötajad avalduse kirjutama, vastav info sisestati palgaprogrammi (intervjuu 3). Ettevõtte 4 raamatupidamisprogrammis Merit Palk maksuvaba tulu rakendamise määrangutes ei olnud vaja teha mitte ühtegi muutust, kui töötaja ei avaldanud soovi, et tema maksuvaba tulu rakendamises midagi muudetak, see läks automaatselt 180 eurolt 500-le (intervjuu 4).

Neljandaks toodi välja uue teabe sisestamine. Uue teabe sisestamine toimus ainult neil, kes muutsid oma avaldust. Ettevõttel 1 kulus uue teabe sisestamiseks 105 minutit ehk 1 tund ja 45 minutit, sest muudeti 15 avaldust, keskmiselt kulus ühe isiku andmete muutmisele 7 minutit (intervjuu 1). Ettevõttel 2 kulus uute andmete sisestamiseks 150 minutit ehk 2 tundi ja 30 minutit, kuna muutmist vajavaid avaldusi oli 30 ning keskmiselt kulus ühe avalduse muutmiseks 5 minutit (intervjuu 2). Ettevõttel 3 kulus uue teabe sisestamiseks csv-failiga 30 minutit (intervjuu 3). Ettevõttel 4 läks teabe sisestamiseks aega terve tööpäev ehk 8 tundi (intervjuu 4).

Viiendaks oli andmete kontroll. Kontrolliti kõigi töötajate andmeid ja avaldusi. Ettevõttel 1 kulus andmete kontrolliks 2 tundi (intervjuu 1). Ettevõttel 2 kulus olemasolevate andmete ülevaatamiseks ja kontrolliks umbes 2 tundi. Enamiku töötajate puhul jäi avaldus siiski muutmata (intervjuu 2). Ettevõttel 3 ja 4 kulus andmete kontrolliks 1 tund (intervjuu 3 ja 4). Lisaks tõi ettevõtte 3 raamatupidaja välja uute andmete tootmise, teabematerjali koostamise ja tabelite täitmise. Uute andmete tootmiseks kulus neil umbes 1 tööpäev ehk 8 tundi. Teabematerjali koostamiseks kulus aega 1 tund ja tabelite täitmiseks 2 tundi. (Intervjuu 3)

Tabel 3. Seaduse muudatustega seotud ühekordsed tegevused ja nende ajakulu minutites (autori koostatud; intervjuude alusel)

Tegevused	Ettevõte 1	Ettevõte 2	Ettevõte 3	Ettevõte 4	Tegevuste sagedus
Koolitustel osalemine	120	720	360	300	1
Infokohustustega tutvumine	120	240	240	30	1
Koolituse välja töötamine/ koolituse läbiviimine	60+90	240	120	0	1
Olemasolevate andmete hankimine (inimeste avaldusete läbivaatamine ja konsulteerimine)	187,5	375	3000	0	1
Teabe sisestamine	105	150	30	480	1
Andmete kontrollimine	120	120	60	60	1
Uute andmete tootmine	0	0	480	0	1
Teabematerjali koostamine	0	0	60	0	1
Tabelite täitmine	0	0	120	0	1
Ajakulu minutites	802,5	1845	4470	870	-
Ajakulu tundides	13,5	31	74,5	14,5	-

Tabelist 3 nähtuvad raamatupidajate poolt välja toodud tegevused, millega nad tegelesid, et ennast seaduse muudatusega kurssi viia. Näidatud on tegevustele kulunud aeg. Keskmiselt on tööpäeva pikkuseks 8 tundi. Tabelist nähtub, et kokku kulutati rohkem aega kui üks tööpäev. Minimaalselt kulus poolteist päeva, maksimaalselt juhul umbes üheksa päeva.

Intervjueeritavad ei soovinud oma täpset kuu töötasu avaldada ning uuringus kasutati selleks antud valdkonna keskmist. Kuna uurimus toimus enne seaduse muutmist siis, kasutati 2017. aasta keskmist. 2017. aastal finants- ja kindlustustegevuse Eesti keskmiseks brutopalgaks oli 1996 eurot. 2017. aastal oli keskmine brutopalk Eestis 1221 eurot, Tallinna

keskmine brutopalk 1383 eurot, Viljandimaa keskmine brutopalk 1055 eurot. (Statistikaamet, 2018) Tallinna keskmine brutopalk on 13,3% võrra suurem kui Eesti keskmine. Viljandimaa keskmine brutopalk on 13,6% võrra väiksem kui Eesti keskmine. Tallinna finants- ja kindlustustegevuse keskmine tuleb Eesti keskmisest 13,3% võrra suurem, $1996 \times 1,133 = 2261$ eurot ja Viljandimaa finants- ja kindlustus tegevuse keskmiseks saame kui vähendame 1996 eurot 13,6% võrra, milleks on $1996 \times 0,864 = 1724$.

Palgakulu saamiseks tuleb leida raamatupidaja minutipalk. Keskmiselt on ühes kuus 22 tööpäeva ning keskmine tööpäeva pikkus on 8 tundi, see teeb päevas 480 minutit ja kuus teeb kokku 10 560 minutit. Ettevõtte 1 ja 2 ühe minuti palgakulu leidmiseks tuleb kuupalk jagada ühes kuus töötatud minutitega, see teeb $1724/10560 = 0,1633$ eurot. Ettevõtte 3 puhul on ühe minuti palgakulu $2261/10560 = 0,214$ eurot. Ettevõtte 4 puhul kasutame Eesti keskmist finants-ja kindlustustegevuse keskmist brutopalka, $1996/10560 = 0,189$ eurot.

Tabelis 4 on ettevõtete ühekordne halduskoormus, mis kaasnes seaduse muudatustega. Halduskoormus leiti valemiga: ajakulu x sagedus x palgakulu. Ajakulu ja sagedus on välja toodud tabelis 3. Tulemused on esitatud eurodes ja osakaaluna. Protsent arvutati ettevõtete käibest.

Tabel 4. Ettevõtete ühekordne halduskoormus (autori koostatud; intervjuude alusel)

	Halduskoormus eurodes	Osakaal käibest %
Ettevõtte 1	131,04	-
Ettevõtte 2	301,28	0,004
Ettevõtte 3	956,58	0,18
Ettevõtte 4	164,43	0,02

Ettevõtte 1 puhul on tegemist sihtasutusega. Sihtasutus on eraõiguslik juriidiline isik, millel ei ole liikmeid ning mis on loodud vara valitsemiseks ja kasutamiseks põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks. Sihtasutus on mittetulundusühendus, mis on asutatud mitteäriilisel otstarbel. (Sihtasutuste seadus, 2018) Nende peamiseks eesmärgiks ei ole oma tegevuse kaudu tulu saamine, seega pole võimalik nende käivet välja tuua. Ettevõtte 2 käive perioodil 01.12.2017–28.02.2018 oli 6 820 212,20 eurot. (E-krediidiinfo, 2018) Ettevõtte halduskoormus oli 301 eurot, mis moodustab ettevõtte käibest 0,004%. Ettevõtte 3 käive

perioodil 01.12.2017–28.02.2018 oli 520 695,56 eurot. (E-krediidiinfo, 2018) Ettevõtte halduskoormus oli 956,58 eurot, mis moodustab ettevõtte käibest 0,18%. Ettevõtte 4 käive perioodil 01.12.2017–28.02.2018 oli 632 852, 24 eurot. (E-krediidiinfo, 2018) Ettevõtte halduskoormus oli 164 eurot, mis moodustab ettevõtte käibest 0,02%.

Kui eelnevalt kirjutati ettevõtete ühekordsest halduskoormusest, siis tingituna tööjõu voolavusest tekib ettevõtetel ka pidev halduskoormus. Ettevõtetelt uuriti nende 2017. aasta tööjõu voolavust ehk seda, et kui suur on töötajate vaheldumine töökohtadel. Ettevõttel 1 oli selleks umbes 14,9%, see teeb 13 inimest. Ettevõttel 2 umbes 23,33% ehk 37 inimest. Ettevõttel 3 umbes 16%, see teeb 48 inimest. Ettevõttel 4 umbes 2%, mis teeb 2 inimest. Iga uue töötajaga peab raamatupidaja suhtlema ning teda konsulteerima, kas tal on ja kuidas tal on avaldus esitatud. Tabelist 5 nähtub aastane halduskoormus, mis oli tingitud ettevõtete tööjõu voolavusest.

Tabel 5. Ettevõtete aastane halduskoormus (autori koostatud; intervjuude alusel)

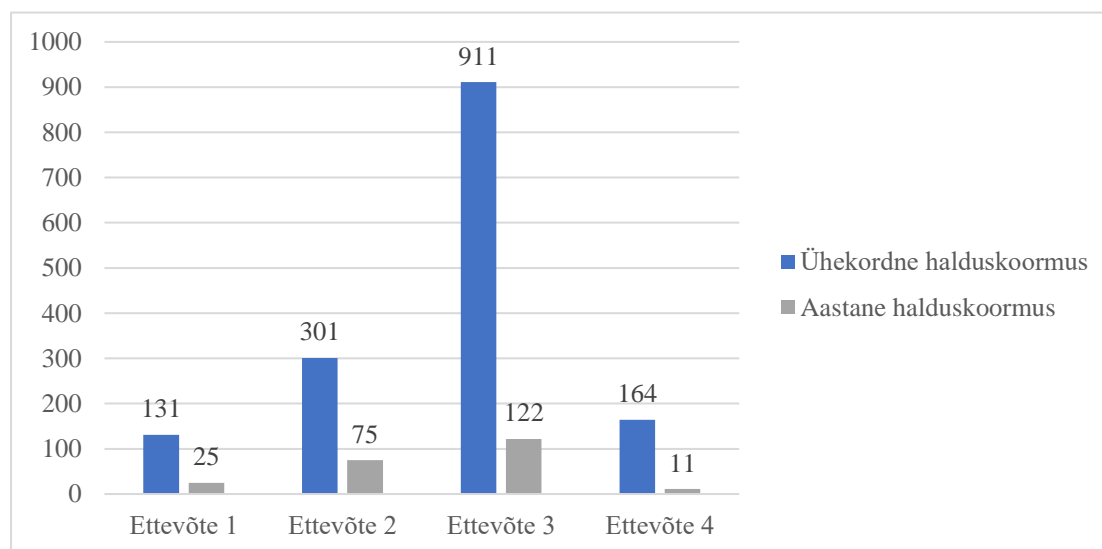
	Ajakulu ettevõtte kohta (minutis)	Kohustuste täitmise sagedus aastas	Palgakulu (minutis)	Halduskoormus aastas (eurodes)	Osakaal käibest
Ettevõtte 1	12,5	13	0,1633	25,5	0
Ettevõtte 2	12,5	37	0,1633	75,5	0,001
Ettevõtte 3	10	48	0,214	102,72	0,019
Ettevõtte 4	30	2	0,189	11,34	0,001

Enne intervjuusid oli autor seisukohal, et antud seadusemuudatus on ebavajalik ning põhjustab liigset halduskoormuse muutust. Intervjuude käigus ettevõtete raamatupidajatega selgus, et nende igapäevast tööd antud seaduse muudatus oluliselt ei mõjutanud ning igakuise TSD esitamisel halduskoormus ei kasvanud. Täiendav halduskoormus siiski tekkis, sest raamatupidajad olid kohustatud täitma erinevaid ühekordseid tegevusi, et seaduse muudatusega kohaneda.

2018. aastal toimus tulumaksu seaduse muudatus, kus hakkas kehtima kuni 500 eurot maksuvaba tulu kuus. Kokkuvõtteks võib öelda, et muutustega tutvumiseks ja kohanemiseks tuli teha erinevaid tegevusi. Koostatud töös on välja toodud tegevused, mida raamatupidajad tegid enne seadusemuudatust. Peamisteks eelnevateks tegevusteks olid: infokohustusega ehk seadusega tutvumine, infokohustuse kohta teavituste tegemine ja

koolituste korraldamine oma töötajatele, lisaks olemasolevate andmete kontrollimine, töötajate avalduste läbivaatamine ja vajadusel töötajate konsulteerimine. Toodi välja veel uute andmete tootmine, teabematerjali ja tabelite koostamine, uue teabe sisestamine ning lõplik andmete kontrollimine.

Uurimistulemuste saamiseks intervjueriti nelja keskmise efektiivsusega ettevõtete, mille töötajate arv oli oleks suurem kui 50, raamatupidajaid. Analüüsist selgus, et suurem seadusemuudatusest põhjustatud halduskoormuse kasv oli ühekordne. Ettevõtete halduskoormus kasvas erinevalt. Väikseimaiks kasvuks oli 131 eurot 87 töötajaga ettevõttes ja suurimaks 956 eurot ettevõttes, kus töötajaid oli 300. Erinevus oli tingitud ettevõtete töötajate arvust, mida suurem oli töökollektiiv, seda suurem oli ka halduskoormuse kasv, sest tegevusi tuli teha rohkemate inimestega ning selle tõttu kulus rohkem aega. Halduskoormuse erinevuse põhjustas ka erinevate tegevuste täitmine või mittetäitmine. Kokkuvõtteks jooniselt 4 nähtub ettevõtete ühekordne halduskoormus, mis on tähistatud sinisega ja aastane halduskoormus, mis on tähistatud halliga.

Joonis 4. Ettevõtete ühekordne ja aastane halduskoormus eurodes (autori koostatud)

Nelja ettevõtte keskmiseks ühekordseks halduskoormuse oli 388 eurot. Eeldatavasti pidid antud tegevusi läbi viima paljud ettevõtete raamatupidajad. Eeldades, kui keskmiste ja suurte ettevõtete raamatupidajad täitsid samapalju tegevusi, saab öelda, et nende keskmiseks ühekordseks halduskoormuseks kujunes 388 eurot. Keskmiseks aastaseks halduskoormuseks oli 58 eurot.

Antud lõputöö tulemusi võrreldi 2014. aastal Zahkna poolt läbiviidud käibemaksuseaduse muudatuse uurimusega, kus hinnati ettevõtjate halduskoormust, mis tulenes käibemaksudeklaratsiooni lisa täitmisest (vt lk 23). Käsitletava lõputöö tulemuste põhjal saime keskmiseks aastaseks halduskoomuruseks seoses maksuvaba tulu arvestamise muutusega 58 eurot, mis on võrreldes KMD INF-i täitmisega summeritud arvestuse põhjal kolm korda väiksem ja detailse arvestuse põhjal umbes 50 korda väiksem. Selle põhjal võib öelda, et maksuvaba tulu arvestamise mõju ettevõtjate aastasele halduskoormusele on suhteliselt väike. Kuid võttes arvesse maksuvaba tulu arvestamise ühekordse halduskoormuse, mis keskmiselt oli 388 eurot ning võrreldes seda käibemaksuseaduse muudatusega, jääb see umbes samasse suurusjärku, mis oli KMD INF-i detailse arvet arvestuse ühe kuu halduskoormus. Seega ühekordne halduskoormus oli ettevõtjatele koormavam kui aastane halduskoormus. Kuid võrreldes käibemaksu seadusemuudatusega polnud see koormuse kasv märkimisväärne.

KOKKUVÕTE

Halduskoormuseks peetakse õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmist, mis tekivad õigusaktiga nõutud informatsiooni kogumisel ja edastamisel riigile või kolmandatele osapooltele. Eestis kehtiva tulumaksuga maksustatakse maksumaksja tulu. Töötaja tulust võidakse maksustamisperioodi maha arvata maksuvaba tulu. 2018. aasta 1. jaanuarist muutus maksuvaba tulu määr, milleks on kuni 6000 eurot aastas ehk kuni 500 eurot kuus. Kuna maksuvaba tulu suuruse sõltub töötasu suurusest ning on kõigil erinev, muutus ka selle arvestamine keerukamaks, mis omakorda mõjutab seda arvestavate ettevõtjate halduskoormust.

Lõputöö aktuaalsus seisnes selles, et Riigikogu võttis vastu tulumaksuseaduse muudatuse, millega alates 2018. aasta esimesest jaanuarist hakkas kehtima uus maksuvaba tulu arvestamise kord. Mida vähem sa teenid, seda rohkem saad maksuvaba tulu kasutada ning mida suurem on su sissetulek, seda väiksem võimalus on sul maksuvaba tulu kasutada. Inimese keskmise kuise tulu tõusul üle 1200 euro, väheneb tema maksuvaba tulu. Reformist eeldatakse, et see elavdab majandust ja soodustab tarbimist. Reformi eesmärk on suurendada töötavate inimeste sissetulekuid.

Lõputöö uudsus põhines sellel, et teadaolevalt pole Eestis varem uuritud maksuvaba tulu muudatuste mõju ettevõtjate halduskoormusele. Eestis on ka varem muudetud maksuvaba tulu summat, kuid astmeliseks pole seda varem muudetud. Töö lisandväärtus seisneb selles, et käesolevas töös uuriti halduskoormust, mille tõi kaasa seaduse muudatus.

Lõputöös käsitletud probleemiks oli asjaolu, mil määral maksuvaba tulu arvestamise muutus mõjutas ettevõtjaid ning kas seadusemuudatusega enda kurssi viimine tõi kaasa täiendavat aja- ja rahakulu.

Lõputöö eesmärgiks oli hinnata 2018. aastal rakendunud maksuvaba tulu arvestamise mõju ettevõtjate halduskoormusele.

Töö eesmärgi saavutamiseks püstitati neli uurimisülesannet. Esimeseks oli anda ülevaate andmine maksude tasumisega seotud halduskoormusest ja selle tekkimise põhjustest. Hea

maksusüsteem peab vastama viiele kriteeriumile: majanduslik efektiivsus, administratiivne lihtsus, paindlikkus, poliitiline vastutus ning õiglus. Ettevõtjatele on hea seadusandluses selline, mis on lihtne ja läbipaistev ning mis ei too endaga kaasa halduskoormuse kasvu. Halduskoormus on aja- ja rahakulu, mis tekib riigi seatud info kogumise, edastamise ja töötlemisega seotud ülesannete täitmisel. Maksustamine ei tohiks olla maksumaksja jaoks liiga keerukas ning see ei tohiks endast kaasa tuua lisakulusid. Maksusüsteemi rakendamisega kaasnevad nii otsesed kui ka kaudsed kulud. Halduskoormus ei seisne ainult riigile tasutavatest maksudes, vaid ka nendega kaasnevate erinevate aruannete täitmisel, kontrollimises ja esitamises e-maksuametis. Et parandada õigusloomet, tuleb mõõta sellega kaasnevat halduskoormust.

Teine uurimisülesanne oli anda ülevaade halduskoormuse hindamismetoodikast. Õigusaktide analüüside tegemine on ainuõige, et muuta meie seadusandlust veelgi kvaliteetsemaks ja läbipaistvamaks ning parandada majandustulemusi, kuna mõju hindamistulemuste kaudu saab hinnata regulatsiooni eesmärgipärasust. Mõjude hindamise eesmärgiks on hinnata, kui suured kulud kaasnevad ettevõtetele seoses õigusaktidest tulenevate infokohustuste täitmisega. Infokohustuseks on õigusaktiga kehtestatud kohustus koguda, töödelda, edastada või säilitada informatsiooni riigi või kolmandate osapoolte jaoks. Halduskoormuse hindamiseks on loodud hindamismetoodika, mida nimetatakse standardkulumudeliks. Metoodika rakendamisel kaardistatakse kõik seadusest tulenevad kohustused ning seejärel intervjuueritakse kohustuste täitjaid. Intervjuude käigus küsitakse iga kohustuse puhul, kui palju aega selle täitmiseks kulub.

Kolmas uurimisülesanne oli anda ülevaade Eestis kehtivast tulumaksust ja selle muudatustest. Eesti esimene tulumaksuseadus kehtestati 1991. aastal. Algselt oli kaks eraldiseisvat tulumaksu: ettevõtete tulumaks ja füüsiliste isikute tulumaks. Aastast 2015 kehtima hakanud 20% maksumäär kehtib meil tänaseni. Füüsilise isiku puhul maksustatakse eri liiki tulusid ning füüsiline isiku eest maksab tulumaksu väljamakse tegija. Alates 1. jaanuarist 2018 rakendus kõikidele tuludele üldine maksuvaba tulu määr kuni 6000 eurot aastas ehk kuni 500 eurot kuus. Tulumaksuseaduse § 42 alusel muutus maksuvaba tulu arvestamine, kus kasutatakse uut valemit.

Neljandaks tuli analüüsida valitud ettevõtete näitel kehtima hakanud maksuvaba tulu muudatuse mõju ettevõtja halduskoormusele. Seaduse muudatusega kohanemiseks ja

tutvumiseks tuli raamatupidajatel teha erinevaid tegevusi. Koostatud töös on välja toodud tegevused, mida raamatupidajad tegid enne seaduse muudatust. Peamisteks tegevusteks olid: infokohustusega ehk seadusega tutvumine, infokohustuse kohta teavituste tegemine ja koolituste korraldamine oma töötajatele, olemasolevate andmete kontrollimine, inimeste avalduste läbivaatamine ja vajadusel nende konsulteerimine. Toodi välja veel uute andmete tootmine, teabematerjali ja tabelite koostamine ning uue teabe sisestamine ja lõplik andmete kontrollimine. Kõik need tegevused oli ühekordsed. Nelja ettevõtte keskmiseks ühekordseks halduskoormuse kasvuks kujunes 388 eurot. Eeldatavasti pidid antud tegevusi läbi tegema paljude ettevõtete raamatupidajad. Eeldades, et keskmiste ja suurte ettevõtete raamatupidajad teostasid sama palju tegevusi, võib öelda nende keskmiseks ühekordseks halduskoormuse kasvuks oli 388 eurot. Seega oli ettevõtjate halduskoormuse kasv ühekordne. Keskmiseks aastaseks halduskoormuseks oli 58 eurot.

Edaspidi tuleks uurida pikemas perspektiivis, kas tulumaksuseaduse muudatuse mõju on täitnud oma eesmärgi ja tõstnud madalamapalgaliste inimeste sissetulekuid või mitte.

SUMMARY

Administrative burdens are the cost to business of carrying out administrative activities. An administrative arrangement is a fulfillment of the legal obligations arising from the collection and transmission of information required by law to of state or a third party. Changes in taxes may increase both the tax burden and the additional burden of payments. Starting from January 1, 2018 the rate of tax-free income changed. Income tax is imposed on the taxpayer's income.

The title of this thesis is “The administrative burden for entrepreneurs upon calculating tax-free income in Estonia in 2018”. The thesis is written in Estonian and consists of 58 pages and 4 annexes. 44 sources of literature have been used and all of these have been referred to in the text.

The thesis is topical, since the Estonian parliament (Riigikogu) passed an amendment to the Income Tax Act stating that as of January 1, 2018, tax-free income is 6000 euros per year, or up to 500 euros per month. The change is that the less a person earns, the higher the tax-free income that can be used, and the higher the person's income, the lower the opportunity to use the tax-free income. Since the amount of tax-free income now depends on the size of the remuneration and everyone is different, it also becomes more difficult to calculate, which in turn affects the administrative burden of those who calculate.

As a general rule, any change in the tax system may not only lead to a change in the tax burden, but it can also affect the administrative burden on businesses. The thesis concentrates on finding out how the change in the calculation of tax-free income influences the administrative burden on entrepreneurs.

The aim of the thesis is to evaluate the impact of changes in the calculation of tax-free income in 2018 on the administrative burden on businesses. The following research tasks have been set to achieve the goal:

1. To provide an overview of the administrative burden of paying taxes and the reasons for its occurrence.
2. To give an overview of the administrative burden assessment.

3. To give an overview of the current income tax system in Estonia and its amendment.
4. To analyze the impact on the administrative burden of the change of tax-exempt income that has been applied on the example of the selected companies

The analysis revealed that the increase in the administrative burden for the company was one-off and was due to changes in the law. There have been some differences in the increase of the administrative burden on businesses. The smallest increase was 131 euros, of 87 employees and the largest was 956 euros, where the number of employees was 300. The difference is due to the number of employees in the enterprises, the larger the work team the greater the increase of the administrative burden as more people had to work and it took more time. The difference in the administrative burden was also caused by the fulfillment and non-fulfillment of various activities.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Anspal, S., Jürgenson, A., 2006. *Töölepingu seaduse halduskoormuse hindamine*.
[Võrgumaterjal] Leitav:

http://www.tooelu.ee/UserFiles/Uuringud/TLS_halduskoormus_uuring_2006.pdf

[Kasutatud 31.03.2018].

A&C Black Publishers, 2007. *Bloomsbury Business Library - Business & Management Dictionary*, pp. 1158-1158.

Borovina, C., 2016. Economic growth and taxation in central and eastern europe. *Scientific Bulletin – Economic Sciences*, 15(1), pp. 77-86.

Bryndziak, S., 2015. Family allowance in personal income tax, in the context of tax expenditures. *Research papers of wroclaw university of economics*, 403, pp. 21-29.

Cheney, Glenn A., 2012. What is a 'Fair' Tax System? *Financial Executive*, pp. 28-31.

Coletti, P., Radaelli, Claudio M., 2013. Economic rationales, learning, and regulatory policy instruments. *Public Administration*, 91(4), pp. 1056-1070.

Crane, C., 2014. Foreword: 100 years under the income tax. *Northwestern University Law Review*, 108(3), pp. 767-771.

Eesti Maksumaksjate Liit. 2006. *EML maksuplatvorm* [Võrgumaterjal] Leitav:
<http://www.maksumaksjad.ee/modules/tinycontent/index.php?id=14> [Kasutatud
21.01.2018].

Euroopa Ühenduste Komisjon. 2007. *Halduskoormuse vähendamise tegevusprogramm Euroopa Liidus* [Võrgumaterjal] Leitav
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2007/0085/COM_SEC\(2007\)0085_ET.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2007/0085/COM_SEC(2007)0085_ET.pdf) [Kasutatud 05.01.2018].

European Commission, 2009. *Impact assessment guidelines* [Võrgumaterjal] Leitav: http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/commission_guidelines/docs/iag_2009_en.pdf [Kasutatud 05.04.2018].

E-krediidiinfo, 2018. *ERGO INSURANCE SE* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.e-krediidiinfo.ee/10017013-ERGO%20INSURANCE%20SE> [Kasutatud 28.04.2018].

E-krediidiinfo, 2018. *KOLMEKS AS* [Võrgumaterjal] leitav: <https://www.e-krediidiinfo.ee/10314018-kolmek%20as> [kasutatud 28.04.2018].

E-krediidiinfo, 2018. *AUTOSÕIT OÜ*. [Võrgumaterjal] leitav: <https://www.e-krediidiinfo.ee/10835817-AUTOS%C3%95IT%20O%C3%9C> [kasutatud 28.04.2018].

Justiitsministeerium ja riigikantselei. 2012. *Mõjude hindamise metoodika*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/mojude_hindamise_meto odika.pdf [Kasutatud 04.03.2018].

Järve, J., Kallaste, E., Anspal, S., 2009. *Isikuandmete kaitse regulatsiooni majanduslike mõjude analüüs*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/isikuandmete_kaitse_reg ulatsiooni_majanduslike_mojude_analuus_2009_1.pdf [Kasutatud 04.03.2018].

Jürgenson, A., 2005. *Käibemaksuga seotud halduskoormus ettevõtjatele*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2014/03/2005-Kaibemaksuga-seotud-halduskoormus.pdf> [Kasutatud 31.03.2018].

Jürgenson, A. & Huik, H., 2005. *Eesti statistikaametile ja maksu- ja tolliametile palga ja töötasu andmete esitamisega kaasnev halduskoormus ettevõtjatele*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2014/03/2005-Tootasu-andmete-esitamisega-kaasnev-halduskoormus.pdf> [Kasutatud 09.01.2018].

Kerve, H., 2015. *Käibedeklaratsiooni lisa esitamisega kaasnev mõju ettevõtte halduskoormusele*. Magistritöö. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool.

Kommer, A., 2004. *Avaliku sektori ökonomika. Õppematerjal*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Lehis, L., 2015. *Eesti maksuseaduste kommentaarid*. Tartu: Casus Tax Services

Lind, K., 2003. *Tulu mõiste*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.juridica.ee/get_doc.php?id=551 [Kasutatud 03.12.2017].

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. 2010. *Halduskoormuse hindamisvajaduse kaardistamine ja halduskoormuse hindamine lõppraport*. [Võrgumaterjal] Leitav https://www.mkm.ee/sites/default/files/halduskoormuse_hindamine.doc [Kasutatud 16.02.2018].

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Kuupäev puudub. *Halduskoormuse mõõtmine, kalkulaator*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://hkm.mkm.ee/> [Kasutatud 16.02.2018].

Maksu ja Tolliamet, 2017. *Maksuvaba tulu alates 1. jaanuarist 2018*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.emta.ee/et/eraklient/tulu-deklareerimine/maksuvaba-tulu-alates-1-jaanuarist-2018> [Kasutatud 29.10.2017].

Maksu- ja Tolliamet, 2018. *MTA: E-maksuametist/e-tollist näeb maksuvaba tulu kasutamist*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.emta.ee/et/uudised/mta-e-maksuametiste-tollist-naeb-maksuvaba-tulu-kasutamist> [Kasutatud 28.03.2018].

Marcuss, R., Contos, G. Guyton, J. Langetieg, P. Lerman, A. Nelson, S. Schäfer, B. Vigil, M. 2013. Income taxes and compliance costs: how are they related? *National Tax Journal*, 66(4), pp. 833-853.

Matei, A., Matei, L., Dinu, T. 2009. Marketing of Local Public Services under the Reduction of Administrative Expenditures. *Theoretical & Applied Economics*, 16(4), pp. 17-28.

Mazure, G., Viksne, D., 2014. Income taxation development trends in the baltic states. *Economic Science for Rural Development Conference Proceedings*, 33, pp. 34-44.

Pollack, S., 2014. The First National Income Tax, 1861-1872. *Tax Lawyer*, 67(8), pp. 311-330.

Praxis, 2005. *Halduskoormuse hindamine*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.praxis.ee/tood/halduskoormuse-hindamine/> [Kasutatud 26.02.2018].

Raamatupidamise seadus (2002) RT I, 09.05.2017.

Saar, I., 2005. *Efektiivne maksustamine – mida see tähendab?* [Võrgumaterjal] Leitav <http://www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=107> [Kasutatud 05.01.2018].

SCM network, kuupäev puudub. *International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf> [Kasutatud 26.02.2018].

Sihver, A., 2007. *Halduskoormuse hindamine – samm kvaliteetse õigusloome poole*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://rito.riigikogu.ee/eelmised-numbrid/nr-15/halduskoormuse-hindamine-samm-kvaliteetse-oigusloome-poole/> [Kasutatud 03.12.2017].

Sihtasutuste seadus (2018) RT I, 09.05.2017.

Sillaots, L., 2005. *Eesti riigi osalusega äriühingutega siseauditi nõuetega seotud halduskoormuse mõõtmise standardiseeritud kulu mudeli abil*. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.

Sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seadus (2017) RT I, 28.12.2017.

Statistikaamet, 2018. *Keskmine brutopalk ja selle muutus võrreldes eelmise aastaga Viljandi maakonnas, 2007-2017*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.stat.ee/ppe-48471> [Kasutatud 23.03.2018].

Statistikaamet, 2018. *Keskmine bruto- ja netokuupalk --- aasta, tegevusala (emtak 2008) ning näitaja. Finants- ja kindlustustegevus.* [Kasutatud 23.03.2018].

Stiglitz, Joseph E., 1995. *Ühiskondliku sektori ökonomika.* Tallinn: Külim.

Tammert, P., 2006. *Tulumaks. Õppematerjal.* Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Tulumaksuseadus (2016) RT I, 31.12.2016.

Tulumaksuseadus (2017) RT I, 07.07.2017.

Tulumaksuseadus (2018) RT I, 20.04.2018.

Zahkna, P., 2014. *Käibemaksudeklaratsiooni lisaga seotud halduskoormus.* Lõputöö. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Lisa 1. Intervjuu 1

1) Mis on Teie amet?

Pearaamatupidaja

2) Mis ettevõttes Te töötate?

SA Perekodu

3) Millega Teie ettevõtte tegeleb?

Meil osutatakse erinevaid hoolekande-, haridus- ja rehabilitatsiooniteenuseid. Vastu võetakse nii Viljandimaalt kui ka mujalt Eestist pärit lapsi. Asenduskodud ja ööpäeva ringne hooldus.

4) Kui palju on Teie ettevõttes töötajaid?

Umbes 82 töötajat

5) Kui suur on ettevõtte keskmiselt aastane tööjõu voolavus?

14,9%

6) Kui suur on Teie töötasu?

Ei soovi avaldada

7) Mis raamatupidamis programmi Te kasutate?

Rapid

8) Kui palju tasute keskmiselt kuus raamatupidamisprogrammi renti?

Kvartalis 215 eurot

9) Kui kaua kulub keskmiselt ühe TSD esitamiseks aega?

Äkki kuskil 5 minutit.

10) Milliseid tegevusi tegite seoses uue maksuvaba tulu kehtestamisega?

Näiteks:

Infokohustusega tutvumine- viidi läbi raamatupidajatele MTA poolt koolitus 2 tundi, tutvumine veel 2 tundi

Infokohustuse kohta teavituse koolituse läbiviimine- koolitus välja töötamine 1 tundi ja koolitus läbiviimine oma töötajatele 1,5 tundi

Olemasolevate andmete hankimine- inimeste avaldusete läbivaatamine ja konsulteerimine

Peamised inimesed kelle on 2 töökohta ja need kellel töötasu on üle 1200 euro. Ühe inimesega 10-15 minutit ja käis umbes 15 inimest ehk umbes 225 minutit.

Tehti programmiuendus 3 valikut arvestan 500, arvestan muu summa, ei arvesta muud

Teabe sisestamine ja andmete kontrollimine- keskmiselt 2 tundi kontrollimisele ja sisestamisele 1,45 tundi

Andmete kontrollimine ise esimesed paar kuud- pidev kontrollimine

11) Kui sageli teete neid tegevusi? Kord kuus/aastas?

Kord aastas, vajadusel ka rohkem, kui vaja muuta

12) Kas kõigil tuleks kord aastas (kord kuus isegi) avaldusi ülevaadata või ainult juhtudel, kus kellelgi on tulnud muudatusi teha?

Ei ainult nendel kellel on vajadust, teistel läks automaatselt kel polnud vaja muuta.

Lisa 2. Intervjuu 2

1. Mis on Teie amet ?

Raamatupidaja

2. Mis ettevõttes töötate ?

Kolmeks AS

3. Millega ettevõtte tegeleb?

Elektrimootorite ja staatorite valmistamine. Firma omanikuks on tegelikult Soome ettevõtte Brandt Group OY, mille on tehased asuvad veel ka Soomes ja Hiinas.

4. Kui palju on töötajaid ettevõttes?

161 töötajat

5. Kui suur on ettevõtte keskmiselt aastane tööjõu voolavus?

Tööjõu voolavus 2017 oli 23,33%

6. Kui suur on Teie töötasu?

Ei soovi avaldada

7. Mis raamatupidamisprogrammi kasutate?

Navision

8. Kui palju tasute keskmiselt kuus raamatupidamisprogrammi renti?

Meil on raamatupidamisprogrammi igakuine hooldustasu 790 eurot

9. Kui kaua läheb keskmiselt ühe TSD esitamisega aega?

Umbes 5-7 minutit

10. Milliseid tegevusi tegite seoses uue maksuvaba tulu kehtestamisega?

Infokohustusega tutvumine- raamatupidajatele mõeldud koolitus 4 tundi, 8 tundi koolitus + 4 tundi lisa lugemine ja arvestamine,

Infokohustuse kohta koolituse/teavituse läbiviimine- inimestele koolituse läbiviimine infotahvlite kaudu, selle koostamine 4 tundi

Olemasolevate andmete töötlemine ja muutmine, olemasolevate andmete hankimine- inimesed kellel lisatulekud, 30 tükki 10-15 minutit- pensionärid, töövõimetuspensionärid.

Ankeetide/tabelite jms täitmine ning protokollimine- tabelid puuduvad otseprogrammis

Teabe sisestamine- Andmete edastamine- uute avaldusete sissetrükkimine 5 minutit x30 inimeste, enamikel jäi samaks

Programm töötab väga hästi

Andmete kontroll- 2 tundi kontrollimine ja ülevaatamine eriti probleemset

11. Kui sageli teete neid tegevusi? Kord kuus/aastas?

Kord aastas, kui vaja kuus

12. Kas kõigil tuleks kord aastas (kord kuus isegi) avaldusi üle vaadata või ainult juhtudel, kus kellelgi on tulnud muudatusi teha?

Meie ei vaata avaldusi üle, kes tahab lihtsalt tuleb ja muudab.

Kui inimene ise ei muutnud midagi, siis jäigi see vana avaldus nii öelda kehtima selles mõttes, et ega vana avaldus ju ka ei olnud summaline. Oli lihtsalt palun minul arvestada tulumaksuvaba miinimumi ja me ei võtnud täiendavaid avaldusi, et palun nüüd arvestada 500, ehk siis läheb arvestus seaduse järgi, programm arvestab nii nagu seadus lubab.

Lisa 3. Intervjuu 3

1. Mis on Teie amet?

Vanemraamatupidaja palgaarvestuses

2. Mis ettevõttes Te töötate?

ERGO Insurance SE

3. Millega Teie ettevõtte tegeleb?

Kindlustusteenuse pakkumine

4. Kui palju on Teie ettevõttes töötajaid?

300

5. Kui suur on ettevõtte keskmine aastane tööjõu voolavus ?

16% (2017)

6. Mis on suur on Teie töötasu?

-

7. Mis raamatupidamisprogrammi Te kasutate?

Concorde XAL

8. Kui palju tasute kuus keskmiselt raamatupidamisprogrammi renti?

IT arendus kohapeal.

9. Kui palju kulub keskmiselt aega ühe TSD täitmiseks ja esitamiseks?

Deklaratsiooni andmete kontrollimine 1-2 päeva, esitamine minutitega.

10. Milliseid tegevusi tegite seoses uue maksuvaba tulu kehtestamisega ja kui palju võttis see aega?

- Koolitustel osalemine; kokku 6 tundi (erinevad koolitused 4tk)
- infokohustusega tutvumine (lisaks lugemine jne); kokku 4 tundi
- koolituse väljatöötamine/koolituse läbiviimine (koolituse läbiviimine oma töötajatele); (veebikoolituse organiseerimine/läbiviimine raamatupidajatele) 2 tundi
- olemasolevate andmete hankimine (inimeste avaldusete läbi vaatamine ja konsulteerimine, kui konsulteerimine siis kui palju aega kulus ühe inimese jaoks); konsulteerimine võttis aega 50 tundi- vesteldi peaaegu kõigi töötajatega umbes 10 minutit.
- uute andmete tootmine; 1 päev
- teabematerjali koostamine; 1 tundi

- Ankeetide/tabelite jms täitmine ning protokollimine; 2 tundi
- Dokumentide redigeerimine, paljundamine; -
- teabe sisestamine; csv failiga, 30 minutit
- andmete kontrollime; 1 tundi

11. Kui sageli teete neid tegevusi? Kord kuus/aastas?

Kord kuus.

12. Kas kõigil tuleks kord aastas (kord kuus isegi) avaldusi üle vaadata või ainult juhtudel, kus kellelgi on tulnud muudatusi teha?

Töötaja, kes teenib muutuvat töötasu sh mitu tööandjat/erinevatest kohtadest saab tulu ja on määranud aasta alguses endale maksuvaba tulu summa, peaks kindlasti oma sissetulekutel silma peal hoidma, iga kuu.

Töötaja, kelle tasu on kuust-kuusse üks ja seesama, ei pea muretsema ja oma maksuvaba tulu kontrollima kuus, vaid piisab tõesti 1x aastas.

Töötaja, kes ei taha oma sissetulekut iga kuu jälgida ja on määranud aasta alguses maksuvaba tuluks 0 eurot, ei pea muretsema, sest 1 x aastas, deklaratsiooni tegemisel selgub palju ta tulumaksu tagasi saab/ või ei saa.

Täiendav küsimus kuidas toimus neil isikutel avaldustega, kellel niiõelda jäi avaldus samaks, et enne oli avaldusel vabastuseks 180 eurot nüüd läks 500 peale.

Kuna see seaduses hõlmas enamikku Eesti elanikkonda, siis meie ettevõtte palus kõikidel töötajatel teha avaldus, st oma aasta sissetulekud uue seaduse valguses läbi mõelda ja otsustada ning oma otsus vastavalt avaldusele märkida.

Kas kõik kes soovi ei avaldanud muudatusteks, kas muutsite ise automaatselt, et nende maksuvabastuseks on nüüd 500 või kuidas see toimus?

Kõik töötajad kirjutasid avalduse, ja vastav info sisestati palgaprogrammi.

Lisa 4. Intervjuu 4

1. Mis on Teie amet?

raamatupidaja

2. Mis ettevõttes Te töötate?

Autosõit OÜ

3. Millega Teie ettevõtte tegeleb?

Sõiduõpe, koolitus

4. Kui palju on Teie ettevõttes töötajaid?

69 põhikohaga

5. Kui suur on ettevõtte keskmine aastane tööjõu voolavus ?

0-2%

6. Mis on suur on Teie töötasu?

-

7. Mis raamatupidamisprogrammi Te kasutate?

Merit Palk

8. Kui palju tasute kuus keskmiselt raamatupidamisprogrammi renti?

Aastas 334,8 eurot.

Kuu 27,9 eurot.

9. Kui palju kulub keskmiselt aega ühe TSD täitmiseks ja esitamiseks?

Esitamiseks, ehk maksuametisse (xml) faili üles laadimiseks kontrollimiseks 15 min. Kui käsitsi sisestada siis umbes tööpäev. Palga programmis täitmiseks ja palgaarvutusteks tööpäev

10. Milliseid tegevusi tegite seoses uue maksuvaba tulu kehtestamisega ja kui palju võttis see aega?

Detsembri kuu

- Koolitustel osalemine; 5 tundi
- olemasolevate andmete hankimine (inimeste avaldusete läbi vaatamine ja konsulteerimine, kui konsulteerimine siis kui palju aega kulub ühe inimese jaoks); 1 inimene= 30 min.
- teabe sisestamine; 1 päev
- andmete kontrollimine; 1 tund

11. Kui sageli teete neid tegevusi? Kord kuus/aastas?

Peale esimeste andmete sisestamist vastavalt vajadusele...ja uutele avaldustele

12. Kas kõigil tuleks kord aastas (kord kuus isegi) avaldusi üle vaadata või ainult juhtudel, kus kellelgi on tulnud muudatusi teha?

*Ainult uutel juhtudel vaatan avaldusi uuesti üle

*Merit palga versioonis: maksuvaba tulu rakendamise määrangutes ei ole vaja teha mitte ühtegi muutust, kui töötaja pole avaldanud soovi, et tema maksuvaba tulu rakendamises midagi muudetakse, et kui oli 180 siis automaatselt läks 500 peale